

ULBS

Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu

Școala doctorală interdisciplinară

Domeniul de doctorat: DREPT

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

ANALIZĂ TEORETICĂ ȘI PRACTICĂ A NULITĂȚII CĂSĂTORIEI ÎN SISTEMUL DE
DREPT ROMÂN

doctorand:

ALINA RAMONA OCEANU (căs. BOGORIN OCEANU)

conducător științific:

Prof. univ. **dr. TEODOR BODOAȘCĂ**

SIBIU 2020

SUMAR

Teza de doctorat, având titlul „Analiză teoretică și practică în sistemul de drept român” oferă o imagine amplă a problematicii nulității căsătoriei, din prisma reglementărilor interne aplicabile, precum și a jurisprudenței în domeniu.

Tema aleasă prezintă un impact deosebit în privința persoanelor fizice, întrucât eventuala nerespectare a condițiilor edictate de legiuitor pentru încheierea valabilă a căsătoriei, se sancționează cu nulitatea absolută sau relativă a căsătoriei, nulitate ce produce efecte patrimoniale și nepatrimoniale semnificative.

De asemenea, cu ocazia studierii legislației aplicabile nulității căsătoriei, am identificat o serie de inadvertențe, care au constituit prilejul unei analize finalizate cu fundamentarea unor propuneri *de lege ferenda*, în scopul clarificării reglementării actuale în domeniu.

Analiza temei alese s-a realizat în cadrul a șase capitole, ce concretizează analiza aprofundată a nulității căsătoriei, atât în plan teoretic, cât și practic, dar și cu accente de drept comparat.

În cadrul Introducerii Tezei, am precizat obiectivele cercetării, precum și metodele de cercetare științifică utilizate.

În Capitolul întâi, intitulat, „Aspecte generale privind căsătoria, condițiile de fond și formă ale încheierii căsătoriei” am abordat detaliat căsătoria din prisma evoluției acesteia din perspectivă istorică, a naturii sale juridice, precum și a caracterelor sale juridice. Totodată, capitolul întâi cuprinde o analiză a condițiilor de fond și de formă pentru încheierea căsătoriei.

Capitolul al doilea al Tezei poartă denumirea „Aspecte generale privind nulitatea actului juridic civil” și cuprinde secțiuni, în cadrul cărora am analizat delimitarea nulității actului juridic civil de alte sancțiuni de drept civil, clasificarea nulităților actului juridic civil, precum și efectele nulității actului juridic civil.

În cuprinsul Capitolului III, intitulat „Cauzele de nulitate a căsătoriei” sunt prezentate în mod detaliat cauzele de nulitate absolută și relativă a căsătoriei. Capitolul prezintă și soluții oferite de instanțele de judecată privind cauzele ce au avut ca obiect anularea/ nulitatea căsătoriei.

Capitolul IV, denumit „Regimul juridic al nulităților căsătoriei” oferă o prezentare a titularilor dreptului la acțiunea în constatarea nulității absolute a căsătoriei, respectiv a titularilor dreptului la acțiunea în nulitatea relativă a căsătoriei. Totodată, în cadrul acestui capitol, sunt analizate imprescriptibilitatea dreptului la acțiunea în constatarea nulității absolute a căsătoriei, prescripția

dreptului la acțiunea în nulitatea relativă a căsătoriei, precum și cazurile de acoperire a nulității absolute, respectiv relative a căsătoriei.

Capitolul V oferă o prezentare privind competența instanțelor de judecată privind soluționarea acțiunii în constatarea nulității, respectiv acțiunii în anulabilitatea căsătoriei, precum și referitor la hotărârea judecătorească privind nulitatea sau anularea căsătoriei.

Ultimul capitol al tezei, intitulat „Efectele nulității căsătoriei” cuprinde analiza căsătoriei putative, a efectelor nulității căsătoriei în privința copiilor, precum și a opozabilității hotărârii judecătorești de nulitate sau anulare a căsătoriei.

Nu în ultimul rând, partea finală a Tezei, denumită „Concluzii și propuneri *de lege ferenda*”, cuprinde o serie propuneri în atenția legiuitorului în vederea îmbunătățirii reglementărilor în domeniu.

Prin urmare, în temeiul celor precizate, precum și urmare utilizării unui material bibliografic variat și complex, apreciez că obiectivele de cercetare științifică au fost concretizate motiv pentru care Teza oferă o analiză vastă a nulității căsătoriei, din punct de vedere teoretic și practic.

SUMAR

CUPRINS

PREFAȚĂ

1. LISTA DE ABREVIERI

2. INTRODUCERE

3. CAPITOLUL I - ASPECTE GENERALE PRIVIND CĂSĂTORIA, CONDIȚIILE DE

FOND ȘI FORMĂ ALE ÎNCHEIERII CĂSĂTORIEI	17
3.1. PRELIMINARII	17
3.1.1. Perspectivă istorică privind căsătoria	17
3.1.2. Noțiunea juridică a căsătoriei	21
3.1.3. Definiția căsătoriei în legislația actuală a României	25
3.1.4. Natura juridică a căsătoriei	28
3.1.4.1. Precizări prealabile	28
3.1.4.2. Teoria contractuală	28
3.1.4.3. Teoria instituțională	29
3.1.4.4. Teoria contractual-instituțională	30
3.1.5. Caracterele juridice ale căsătoriei	32
3.1.5.1. Precizări prealabile	32
3.1.5.2. Caracterul laic al căsătoriei	33
3.1.5.3. Caracterul solemn al căsătoriei	34
3.2. CONDIȚIILE DE FOND PENTRU ÎNCHEIEREA CĂSĂTORIEI	36
3.2.1. Considerații generale privind condițiile de fond pentru încheierea căsătoriei	36
3.2.2. Existența diferențierii sexuale a viitorilor soți	38
3.2.2.1. Considerații generale privind încheierea căsătoriei între persoane de același sex	38
3.2.2.2. Referendumul pentru revizuirea Constituției României	43
3.2.3. Împlinirea vârstei matrimoniale	45
3.2.3.1. Preliminarii	45
3.2.3.2. Principiul privind vârsta matrimonială	48
3.2.3.3. Excepția de la principiul privind vârsta matrimonială	52
3.2.4. Lipsa stării de persoană căsătorită	73
3.2.4.1. Preliminarii	73
3.2.4.2. Căsătoria soțului unei persoane declarate moarte	78
3.2.5. Inexistența legăturii de rudenie naturală sau civilă	79

3.2.5.1. Preliminarii	79
3.2.5.2. Interdicția căsătoriei între rude	81
3.2.5.3. Dispensa de rudenie	83
3.2.6. Lipsa stării de tutelă	85
3.2.7. Existența discernământului	87
3.2.8. Exprimarea consimțământului la căsătorie	90
3.2.8.1. Preliminarii	90
3.2.8.2. Viciile de consimțământ	92
3.3. CONDIȚIILE DE FORMĂ PENTRU ÎNCHEIEREA CĂSĂTORIEI	97
3.3.1. Preliminarii	97
3.3.2. Formalități anterioare încheierii căsătoriei	97
3.3.2.1. Declarația de căsătorie	97
3.3.2.2. Atribuțiile ofițerului de stare civilă cu privire la declarația de căsătorie	104
3.3.2.3. Comunicarea reciprocă a stării de sănătate	105
3.3.2.4. Opoziția la căsătorie	109
3.3.2.5. Celebrarea căsătoriei	110
3.3.3. Formalități ulterioare încheierii căsătoriei	112
4. CAPITOLUL II ASPECTE GENERALE PRIVIND NULITATEA ACTULUI JURIDIC CIVIL	115
4.1. PRELIMINARII	115
4.2. DELIMITAREA NULITĂȚII ACTULUI JURIDIC CIVIL DE ALTE SANCTIUNI DE DREPT CIVIL	117
4.2.1. Caducitatea	117
4.2.2. Rezoluțiunea	118
4.2.3 Rezilierea	120
4.2.4. Inopozabilitatea	120
4.2.5. Revocarea	121
4.2.6 Decăderea	122
4.2.7. Reducțiunea	122
4.3. ASPECTE GENERALE PRIVIND CLASIFICAREA NULITĂȚILOR ACTULUI JURIDIC CIVIL	123
4.3.1. Nulitatea absolută și nulitatea relativă	123
4.3.2. Nulitate de fond și nulitate de formă	123

4.3.3. Nulitatea expresă și nulitatea virtuală	124
4.3.4. Nulitatea parțială și nulitatea totală	124
4.3.5. Nulitatea amiabilă și nulitatea judiciară	125
4.4. ASPECTE GENERALE PRIVIND REGIMUL JURIDIC AL NULITĂȚII	125
4.4.1. Regimul juridic al nulității absolute	126
4.4.2. Regimul juridic al nulității relative	127
4.5. EFECTELE NULITĂȚII ACTULUI JURIDIC CIVIL	129
4.5.1. Preliminarii	129
4.5.2. Principiul retroactivității efectelor nulității	129
4.5.2.1. Excepții de la principiul retroactivității	130
4.5.3. Principiul repunerii părților în situația anterioară încheierii actului juridic	131
4.5.4. Principiul anulării actului juridic subsecvent	131
5. CAPITOLUL III- CAUZELE DE NULITATE A CĂSĂTORIEI	133
5.1. PRELIMINARII	133
5.2. CAUZELE DE NULITATE ABSOLUTĂ A CĂSĂTORIEI	134
5.2.1. Considerații introductive	134
5.2.2. Încheierea căsătoriei de către persoane de același sex	135
5.2.2.1. Fundamentul nulității absolute a căsătoriei persoanelor de același sex	135
5.2.2.2. Aspecte practice privind nediferențierea sexuală a viitorilor soți	136
5.2.3. Lipsa materială a consimțământului la încheierea căsătoriei	138
5.2.4. Încheierea unei noi căsătorii de către o persoană căsătorită (bigamia)	140
5.2.5. Încheierea căsătoriei între rude în gradul prohibit de lege	143
5.2.5.1. Preliminarii	143
5.2.5.2. Rudenia firească	144
5.2.5.3. Rudenia din adopție	145
5.2.5.4. Rudenia în cazul reproducerii umane asistate medical cu terț donator	145
5.2.5.5. Rudenia prin alianță	146
5.2.6. Încheierea căsătoriei de către alienatul sau debilul mintal	146
5.2.7. Încheierea căsătoriei de către minorul care nu a împlinit vârsta de 16 ani	150
5.2.8. Încheierea căsătoriei în alt scop decât acela de a întemeia o familie (Căsătoria fictivă)	151
5.2.8.1. Preliminarii	151
5.2.8.2. Căsătoria de conveniență	155

5.2.8.3. Condițiile caracterului fictiv al căsătoriei	156
5.2.8.4. Natura juridică a căsătoriei fictive	158
5.2.8.5. Acoperirea nulității absolute a căsătoriei fictive	159
5.2.9. Încheierea căsătoriei cu nerespectarea formalităților de solemnitate și publicitate aferente	160
5.2.9.1. Considerații generale	160
5.2.9.2. Lipsa de publicitate a căsătoriei	162
5.2.9.3. Lipsa de competență a ofițerului de stare civilă	163
5.3. CAUZELE DE NULITATE RELATIVĂ A CĂSĂTORIEI	165
5.3.1. Considerații introductive	165
5.3.2. Încheierea căsătoriei în lipsa încuviințărilor sau autorizărilor necesare	165
5.3.3. Vicierea consimțământului unuia dintre viitorii soți	168
5.3.3.1. Vicierea consimțământului prin eroare	168
5.3.3.2. Vicierea consimțământului prin dol	171
5.3.3.3. Vicierea consimțământului prin violență	177
5.3.4. Încheierea căsătoriei de către o persoană lipsită vremelnic de discernământ	182
5.3.5. Încheierea căsătoriei între tutore și persoana minora aflată sub tutela sa	185
6. CAPITOLUL IV- REGIMUL JURIDIC AL NULITĂȚILOR CĂSĂTORIEI	187
6.1. PRELIMINARII	187
6.2. REGIMUL JURIDIC AL NULITĂȚII ABSOLUTE A CĂSĂTORIEI	188
6.2.1. Titularii acțiunii în constatarea nulității absolute a căsătoriei	188
6.2.2. Imprescriptibilitatea dreptului la acțiune a în constatarea nulității absolute a căsătoriei	191
6.2.3. Acoperirea nulității absolute a căsătoriei	192
6.2.3.1. Căsătoria minorului care nu a împlinit vârsta de 16 ani	192
6.2.3.2. Căsătoria încheiată între rude în gradul prohibit de lege	195
6.2.3.3. Căsătoria încheiată în alt scop decât acela de a întemeia o familie (Căsătoria fictivă)	196
6.3. REGIMUL JURIDIC AL NULITĂȚII RELATIVE A CĂSĂTORIEI	198
6.3.1. Titularii acțiunii în nulitatea relativă a căsătoriei	198
6.3.2. Prescripția dreptului la acțiune în anulabilitatea căsătoriei	201
6.3.3. Acoperirea nulității relative a căsătoriei	202

6.3.3.1. Acoperirea nulității relative a căsătoriei în cazul lipsei încuviințarea și autorizarea cerute de lege	203
6.3.3.2. Acoperirea nulității relative a căsătoriei în cazul viciilor de consimțământ și a lipsei vremelnice a discernământului	204
6.3.3.3. Acoperirea nulității relative a căsătoriei, cu titlu general	205
7. CAPITOLUL V ASPECTE DE ORDIN PROCEDURAL PRIVIND CONSTATAREA SAU DECLARAREA NULITĂȚII CĂSĂTORIEI	207
7.1. COMPETENȚA INSTANȚEI DE JUDECATĂ	207
7.1.1. Competența materială de soluționare a cererilor privind nulitatea/ anularea căsătoriei	207
7.1.2. Competența teritorială de soluționare a cererilor privind nulitatea/ anularea căsătoriei	208
7.2. LEGITIMAREA PROCESUALĂ ÎN PROMOVAREA ACȚIUNII ÎN CONSTATAREA/DECLARAREA NULITĂȚII CĂSĂTORIEI	208
7.3. CEREREA DE CHEMARE ÎN JUDECATĂ	209
7.4. ÎNTÂMPINAREA	210
7.5. PARTICULARITĂȚI PRIVIND JUDECAREA ACȚIUNII ÎN CONSTATAREA/DECLARAREA NULITĂȚII CĂSĂTORIEI	211
7.6. HOTĂRÂREA JUDECĂTOREASCĂ PRIVIND NULITATEA SAU ANULAREA CĂSĂTORIEI	211
7.6.1. Preliminarii	211
7.6.2. Opozabilitatea hotărârii judecătorești de nulitate sau anulare a căsătoriei	212
8. CAPITOLUL VI - EFECTELE NULITĂȚII CĂSĂTORIEI	215
8.1. PRELIMINARII	215
8.2. CĂSĂTORIA PUTATIVĂ	216
8.2.1. Considerații introductive în privința căsătoriei putative	216
8.2.2. Condițiile de fond ale căsătoriei putative	219
8.2.2.1. Preliminarii	219
8.2.2.2. Existența unei căsătorii nule sau anulabile	221
8.2.2.3. Condiția bunei-credințe a unuia sau a ambilor soți	222
8.2.2.4. Existența unei hotărâri judecătorești definitive privind nulitatea sau anularea căsătoriei	229
8.2.3. Efectele căsătoriei putative	229
8.2.3.1. Considerații generale	229

8.2.3.2. Efectele căsătoriei putative în ipoteza bunei-credințe a ambilor soți	230
8.2.3.3. Efectele căsătoriei putative în ipoteza bunei-credințe a unui singur soț	233
8.3. EFECTELE NULITĂȚII CĂSĂTORIEI ÎN PRIVINȚA COPIILOR	237
Anexa 1 Aspecte privind problema căsătoriei persoanelor de același sex în jurisprudența europeană	242
Anexa 2 Cauza Coman-Hamilton	244
Anexa 3 Franța și drumul parcurs către legiferarea căsătoriilor monosexuale	250
9. BIBLIOGRAFIE	254
10. CONCLUZII ȘI PROPUNERI DE LEGE FERENDA	267

Cuvinte cheie: *Căsătorie, nulitate, căsătorie fictivă, căsătorie putativă.*

1. INTRODUCERE

Căsătoria este una dintre cele mai vechi instituții cunoscute de societatea umană, instituție care a îmbrăcat cele mai diverse forme. În prezent, legislația română conferă căsătoriei caracter liber consimțit, laic, fundamentat pe egalitatea în drepturi a soților, atât în relația lor, cât și în raporturile cu copiii.

Dincolo de entuziasmul prilejuit de celebrarea unei căsătorii, cerințele care guvernează încheierea valabilă a căsătoriei nu sunt lăsate în sfera arbitrarului, legiuitorul stipulând în mod ferm necesitatea respectării dispozițiilor legale care guvernează încheierea valabilă a căsătoriei și sancționând cu nulitatea absolută a căsătoriei, sau relativă, după caz, eventuala nerespectare a acestor dispoziții legale.

Având în vedere importanța socială semnificativă a instituției căsătoriei, legiuitorul i-a acordat permanent o atenție deosebită, încercând constant să îmbunătățească reglementarea acesteia.

Fără a analiza exhaustiv prevederile legale din domeniu, în cele ce urmează, prezint principalele diferențe identificate între Codul familiei¹ și actualul Cod civil², în privința nulității căsătoriei.

Raportat la Codul familiei, în actualul Cod civil, cauzele de nulitate a căsătoriei au rămas în mare parte neschimbate, cu o serie de precizări pe care le vom prezenta în continuare.

În reglementarea anterioară, potrivit art. 8 din Codului familiei, era interzisă căsătoria tutorelui cu persoana minoră aflată sub tutela sa, dar nesocotirea acestei prevederi nu producea nici o consecință în planul valabilității căsătoriei. Actuala reglementare, însă include încheierea căsătoriei între tutore și persoana minoră aflată sub tutela sa, în rândul cauzelor de nulitate relativă a căsătoriei.

Un alt aspect important vizează căsătoria fictivă. Astfel, Codul familiei nu a reglementat acest caz de nulitate, căsătoria fictivă fiind o creație a doctrinei și a jurisprudenței. În schimb, Codul civil reglementează expres căsătoria fictivă, ca reprezentând căsătoria încheiată în alte scopuri decât acela de a întemeia o familie și prevede ca sancțiune nulitatea absolută.

---

¹ Codul familiei a fost adoptat prin Legea nr. 4 din 4 ianuarie 1953 (publicată în Buletinul Oficial al României, Partea I, nr. 1 din 4 ianuarie 1953 și apoi, republicată în Buletinul Oficial al României, Partea I, nr. 13 din 18 aprilie 1956, fiind ulterior modificată și completată). Legea nr. 4 din 4 ianuarie 1953 a fost abrogată expres de art. 230 lit. m) din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil.

² Actualul Cod civil este Legea nr. 287/2009 privind Codul civil (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 511 din 24 iulie 2009 și apoi, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 505 din 15 iulie 2011, fiind ulterior modificată și completată).

Totodată, raportat la reglementarea anterioară, legiuitorul a statuat în mod expres condiția ca viitorii soți să fie de sex diferit (art. 277 C. civ.), nerespectarea acestei cerințe fiind sancționată cu nulitatea absolută a căsătoriei. A fost aparent remediată lacuna legislativă existentă în reglementarea anterioară, întrucât Codul familiei nu a prevăzut în mod categoric cerința diferențierii sexuale, împrejurare ce a creat premisele încurajării acestui fenomen și în țara noastră.

Astfel cum am menționat, majoritatea cazurilor de nulitate edictate de actualul Cod civil existau și în cuprinsul vechii reglementări. Totuși, legiuitorul nu a mai preluat în actuala reglementare cazul de nulitate absolută prevăzut de art. 19 coroborat cu art. 13¹ C. fam., referitor la căsătoria încheiată fără respectarea formalității privind afișarea, în extras a declarației de căsătorie, la sediul organului de stare civilă competent. Sancțiunea nulității a fost calificată ca fiind nedreaptă, în condițiile în care, soții nu puteau fi nevoiți să suporte consecințele neîndeplinirii obligației de publicitate a declarației de căsătorie de către ofițerul de stare civilă.

Totodată, dacă legislația anterioară interzicea căsătoria alienatului, debilului mintal, precum și a persoanei lipsite vremelnic de facultățile mintale, cât timp nu are discernământul faptelor sale, sancțiunea nerespectării acestei prevederi fiind controversată: nulitatea absolută sau relativă, actualul Cod civil a tranșat ferm aceste aspecte. Astfel, căsătoria alienatului sau debilului mintal a fost reglementată sub sancțiunea nulității absolute (art. 276 C. civ. coroborat cu art. 293 C. civ.), în timp ce lipsa discernământului la încheierea căsătoriei a fost prevăzută sub sancțiunea nulității relative (art. 299 C. civ.).

În același sens, subliniem faptul că, în actuala reglementare, a fost eliminată din rândul cauzelor de nulitate absolută a căsătoriei, încheierea căsătoriei de către persoana lipsită vremelnic de facultățile mintale, cât timp nu are discernământul faptelor sale.

Referitor la efectele radicale ale nulității actului juridic, remarcăm preocuparea legiuitorului, atât în reglementarea anterioară, cât și în cea actuală, pentru menținerea raporturilor de familie. Această preocupare se manifestă prin aceea că sunt prevăzute noi situații în care nulitatea căsătoriei poate fi acoperită. Amintim, în acest sens, validarea căsătoriei pentru fictivitate, pentru lipsa încuviințării și autorizării căsătoriei minorului care a împlinit vârsta de 16 ani, pentru vicierea consimțământului prin violență, eroare, dol și pentru lipsa discernământului.

În ceea ce privește excepțiile de la efectul retroactiv al nulității căsătoriei, legiuitorul a menținut linia vechii reglementări privind inexistența consecințelor nulității căsătoriei în privința copiilor, cu precizarea că, prin noua reglementare, legiuitorul a consacrat din punct de vedere legal noțiunea de

„căsătorie putativă” (art. 304), concept larg vehiculat în doctrină până la intrarea în vigoare a actualului Cod civil.

În cadrul lucrării ne propunem, ca obiectiv principal, să efectuăm o cercetare aprofundată, din punct de vedere teroretic și practic, a prevederilor legale în vigoare în sistemul de drept român cu privire la nulitatea căsătoriei. Prin urmare, vom aborda teme precum: aspecte generale privind căsătoria, condițiile de fond și formă ale încheierii căsătoriei (Capitolul I); aspecte generale privind nulitatea actului juridic civil (Capitolul II); cauzele de nulitate a căsătoriei (Capitolul III); regimul juridic al nulităților căsătoriei (Capitolul IV); aspecte de ordin procesual privind constatarea sau declararea nulității căsătoriei (Capitolul V); efectele nulității căsătoriei (Capitolul VI).

Urmare faptului că nulitatea căsătoriei este generată de încălcarea condițiilor de fond pe care le-am analizat în cadrul Capitolului I, în vederea evitării repetărilor, în cuprinsul Capitolului III privind cauzele de nulitate a căsătoriei, nu am mai reluat în mod exhaustiv considerațiile privind condițiile de fond ale încheierii căsătoriei.

Opțiunea pentru tema menționată a fost generată de numeroasele transformări legislative aduse în prim plan de către legiuitor odată cu intrarea în vigoare a Codului civil. Sub acest aspect, fără a fi la adăpost de criticile doctrinei, Codul civil a remediat în oarecare măsură inadvertențele sau lacunele legislative existente în Codul familiei, a reglementat mai amănunțit instituția nulității căsătoriei, dar a și consacrat noțiuni abordate doar în doctrină sub reglementarea anterioară, aspecte generate de practica judiciară a instanțelor de judecată.

În demersul de fundamentare a tezei din punct de vedere științific, înțeleg să utilizez lucrările unor autori români, între care îi menționez pe următorii: I. P. Filipescu, A. Bacaci, E. Florian, O. Ungureanu, M. Avram, I. Reghini, Ș. Diaconescu. Fără îndoială, studiile conducătorului de doctorat, prof. univ. dr. T. Bodoașcă, privind condițiile de încheiere a căsătoriei, respectiv cauzele de nulitate a căsătoriei, publicate atât anterior, cât și ulterior intrării în vigoare a actualului Cod civil, vor avea un rol fundamental în analiza aprofundată a temei propuse.

Metodele de cercetare științifică pe care intenționez să le utilizez cu precădere sunt cea istorică, cea comparativă, precum și metoda analitică. Astfel, înțeleg să utilizez metoda istorică în scopul efectuării unei analize aprofundate a evoluției reglementărilor în materia nulității căsătoriei de-a lungul timpului. Metoda comparativă îmi va permite identificarea aspectelor de congruență existente între reglementarea propusă de sistemul de drept românesc, respectiv de sistemele de drept ale altor state, precum și între reglementările interne actuale și anterioare ale României. Nu în ultimul rând, metoda analitică îmi va facilita analiza aprofundată a reglementărilor în domeniu, interpretarea acestora, precum și identificarea

eventualelor inadvertențe în reglementare, scopul final fiind propunerea fundamentată de soluții *de lege ferenda*.

CAPITOLUL I - ASPECTE GENERALE PRIVIND CĂSĂTORIA, CONDIȚIILE DE FOND ȘI FORMĂ ALE ÎNCHEIERII CĂSĂTORIEI

3.1. PRELIMINARII

3.1.1. Perspectivă istorică privind căsătoria

Căsătoria este una dintre cele mai vechi instituții cunoscute de societatea umană, instituție care a îmbrăcat cele mai diverse forme în funcție de coordonate ce țin de religie, teritoriu sau epocă istorică³.

În spațiul carpato-danubiano-pontic, în perioada obștei sătești (anul 271/275- sec. VIII e.n.), căsătoria se încheia prin consimțământul liber al viitorilor soți, iar biserica ortodoxă avea un rol decisiv,

---

³ A se vedea C. - C. Hageanu, *Dreptul familiei si actele de stare civilă*, Editura Hamangiu, București, 2012, p. 22.

căsătoria încheindu-se prin binecuvântarea religioasă⁴. În secolele IX- XIV, căsătoria se afla în continuare sub influența bisericii ortodoxe, iar consimțământul liber al viitorilor soți se concretiza prin etapele premergătoare încheierii căsătoriei, respectiv prin „vederea la față” și „urmarea la vorbă” , când viitorii soți se cunoșteau și agreau căsătoria⁵.

Codul Calimach⁶ a definit, la art. 63, căsătoria ca fiind tocmeala „prin care două persoane, partea bărbătească și partea femeiască, arată cu chip legiuit a lor voință și hotărâre, de a viețui într-o legiuită însoțire, cu dragoste, cu frica lui Dumnezeu și cu cinste într-o tovărășie nedespărțită, de a naște prunci, a se agiuta între ei după putință la toate întâmplările.” Ulterior, prin intermediul Codului civil român din anul 1864⁷, legiuitorul a modificat radical instituția căsătoriei, transformând-o într-un contract civil, urmând modelul francez⁸.

3.1.2. Noțiunea juridică a căsătoriei

Potrivit unor opinii exprimate în doctrină⁹, termenul „căsătorie” are cinci înțelesuri: drept fundamental de natură civilă, act juridic *sui generis* de natură civilă, ceremonie, stare juridică a persoanei căsătorite, precum și instituție juridică.

Analiza căsătoriei ca act juridic *sui generis* de natură civilă prezintă anumite particularități ce sunt comune studierii naturii juridice a căsătoriei. Astfel, potrivit doctrinei¹⁰, actul juridic al căsătoriei reprezintă manifestarea de voință a unui bărbat și a unei femei, în scopul întemeierii unei familii, dar și consecința exercitării dreptului prevăzut la art. 12 din Convenția pentru protecția drepturilor omului și a

---

⁴ A se vedea E. Cernea, E. Molcuț, *Istoria statului și dreptului românesc*, Casa de editură și presă „Șansa” S.R.L., București, 1992, p. 43.

⁵ *Idem*, p. 116.

⁶ Codul Calimach sau Codica Țivilă a Moldovei a fost legiuirea care, atât prin conținut, cât și prin formă, s-a apropiat foarte mult de codurile civile burgheze. Codul Calimach a fost în vigoare începând cu anul 1817 și până la data de 1 decembrie 1865 (în acest sens, a se vedea E. Cernea, E. Molcuț, *op. cit.* p. 152-153).

⁷ Codul civil român de la 1864 a fost promulgat la data de 4 decembrie 1864, a intrat în vigoare la data de 1 decembrie 1865 și a fost abrogat începând cu data de 1 octombrie 2011, potrivit art. 230 lit.a) din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 409 din data de 10 iunie 2011).

⁸ Potrivit art. 7 din Titlul 2 al Constituției franceze din 1791, legea nu consideră căsătoria decât un contract civil (în acest sens, a se vedea C. Hamangiu, I. Rosetti- Bălănescu, Al. Băicoianu, *Tratat de drept civil*, vol. I, Editura All, București, 1996, p. 185).

⁹ A se vedea T. Bodoașcă, *Dreptul familiei*, Ediția a III-a revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2015 , p. 32 și urm.

¹⁰ *Ibidem*

libertăților fundamentale¹¹, potrivit căruia începând cu vârsta stabilită prin lege, bărbatul și femeia au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie, conform legislației naționale ce reglementează exercitarea acestui drept.

Un alt înțeles al termenului „căsătorie”¹² este acela de ceremonie oficiată la data încheierii actului juridic căsătoriei, ca *negotium*. În egală măsură, căsătoria desemnează și starea juridică a persoanei căsătorite. Starea juridică a persoanei căsătorite este reglementată de dispozițiile Capitolului V, intitulat „Drepturile și îndatoririle personale ale soților” (art. 307- 311 C. civ.), precum și de prevederile Capitolului VI- „Drepturile și obligațiile patrimoniale ale soților” (art. 312- 372 C. civ.) .

Nu în ultimul rând, căsătoria ca instituție juridică¹³ cuprinde normele juridice care reglementează dreptul persoanei de a se căsători, actul juridic al căsătoriei, starea legală de persoană căsătorită.

3.1.3. Definiția căsătoriei în legislația actuală a României

Potrivit dispozițiilor art. 259 alin. (1) C. civ., „căsătoria este uniunea liber consimțită între un bărbat și o femeie, încheiată în condițiile legii”(s.n.).

Definiția căsătoriei, astfel cum aceasta este prevăzută de art. 259 alin. (1) C. civ., a fost criticată în mod just în doctrină pentru multiple motive, dintre care amintim utilizarea termenului „uniune”. Sub acest aspect, arătăm că ne raliem opiniei autorului care a definit căsătoria ca fiind acordul de voință între un bărbat și o femeie, intervenit în condițiile legii, în scopul de a întemeia o familie¹⁴.

3.1.4. Natura juridică a căsătoriei

În vederea identificării naturii juridice a căsătoriei, de-a lungul timpului, în literatura de specialitate s-au conturat trei teorii: a) contractuală (contractualistă); b) instituțională; c) contractual-instituțională.

Potrivit teoriei contractuale, caracterul contractual¹⁵ este de esența căsătoriei, care se formează în urma acordului de voință al viitorilor soți, exprimat în mod solemn, în fața ofițerului de stare civilă.

---

¹¹ Convenția a fost semnată în cadrul Consiliului Europei la data de 4 noiembrie 1950 și a intrat în vigoare la data de 3 septembrie 1953. România a ratificat Convenția prin Legea nr. 30/1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 135 din 31 mai 1994.

¹² A se vedea T. Bodoașcă, *op. cit.*, p. 34 și urm

¹³ Ibidem.

¹⁴ A se vedea T. Bodoașcă, *Analiză de ansamblu și unele observații critice privind familia și căsătoria în reglementarea noului Cod civil*, în *Studii de dreptul familiei*, *cit. supra*, p. 7 și urm.

¹⁵ A se vedea C. Hamangiu, I. Rosetti- Bălănescu, Al. Băicoianu, *op. cit.*, p. 184.

Această teorie a fost și cea care rezulta din cuprinsul prevederilor Codului civil român de la 1864, respectiv din cuprinsul prevederilor Codului civil francez din 1804.

Teoria instituțională a fost lansată de către C. Lefebvre, la începutul secolului XX, ca o reacție la teoria contractuală. Adepții teoriei instituționale au susținut că, spre deosebire de libertatea de care beneficiază părțile contractului, viitorii soți nu pot stipula conținutul drepturilor și obligațiilor, motiv pentru care căsătoria nu poate fi calificată ca un contract.

Teoria contractual- instituțională (3.1.4.4) conferă căsătoriei o dublă natură, aceea de contract precum și de instituție.

În doctrină¹⁶ au fost identificate următoarele deosebiri între căsătorie și contract: dacă în cazul contractului, părțile determină prin voința lor, obligațiile pe care înțeleg să și le asume, în privința căsătoriei, viitorii soți nu beneficiază de această posibilitate, iar odată încheiată căsătoria, soții acced la statutul de persoană căsătorită, al cărei conținut este stabilit în mod imperativ prin lege. În egală măsură, prin intermediul executării contractului, părțile contractului urmăresc scopuri diferite, dar în cazul căsătoriei, viitorii soți un scop comun, acela de întemeiere a unei familii.

În același sens, au fost prezentate argumente suplimentare din care rezultă că teza naturii contractuale a actului juridic al căsătoriei este inacceptabilă¹⁷, respectiv: dreptul de încheia un contract este recunoscut atât persoanelor juridice, cât și persoanelor fizice, în timp ce dreptul de a se căsători este recunoscut doar persoanelor fizice; dacă în cazul contractului, fiecare parte poate fi compusă din una sau mai multe persoane fizice sau juridice, în cazul căsătoriei, vor participa doar bărbatul și femeia; contractul este un act juridic consensual, în timp ce căsătoria reprezintă un act profund solemn; la încheierea contractului, părțile pot fi prezente personal sau reprezentate de o altă persoană, dar în cazul căsătoriei, părțile trebuie să fie prezente personal. În ceea ce ne privește, ne raliem acestei din urmă opinii, iar în sprijinul ei, adăugăm și argumentul că, dacă în cazul contractului, în temeiul dispozițiilor art. 1276 C. civ., părțile pot proceda la denunțarea unilaterală, instituția denunțării unilaterale nu este aplicabilă căsătoriei.

3.1.5. Caracterele juridice ale căsătoriei

---

¹⁶ A se vedea Ionașcu, I. Christian, M. Eliescu, V. Economu, Y. Eminescu, V. Georgescu, I. Rucăreanu, *op. cit.*, p. 18 și urm.; A. Pricopi, *Căsătoria în dreptul român*, Editura Lumina Lex, București, 2000, p. 16 ; I. P. Filipescu, A. I. Filipescu, *Tratat de dreptul familiei*, Ediția a VII-a revăzută și completată, Editura All Beck, București, 2002, p. 14; D. Lupașcu, *Dreptul familiei*, Editura Rosetti, București, 2005, p. 31; C. Mareș, *Dreptul familiei*, Editura C. H. Beck, București, 2015, p.37.

¹⁷ A se vedea T. Bodoașcă, *Dreptul familiei, cit. supra*, p. 36 și urm.

Potrivit unor autori¹⁸, în sens generic, caracterele căsătoriei sunt următoarele: căsătoria este o uniune între un bărbat și o femeie; căsătoria este liber consimțită, căsătoria este monogamă; căsătoria se încheie în formele cerute de lege; căsătoria are un caracter civil; căsătoria se încheie pe viață; căsătoria se întemeiază pe deplina egalitate în drepturi dintre bărbat și femeie, căsătoria se încheie în scopul întemeierii unei familii.

Comparând caracterele enumerate cu principiile generale ale dreptului familiei, ne raliem opiniei autorilor¹⁹ care apreciază că o parte din acestea reprezintă, de fapt, principii, în timp ce altele sunt subsumate caracterului laic ori solemn al căsătoriei. Prin urmare caracterele juridice ale căsătoriei sunt cel laic și cel solemn.

Caracterul laic al căsătoriei rezultă din dispozițiile art. 48 alin. (2) teza I din Constituție. Astfel, condițiile de încheiere, de desfacere și cauzele de nulitate a căsătoriei se stabilesc prin lege.

Caracterul solemn al căsătoriei rezultă din condițiile imperative impuse pentru încheierea valabilă a căsătoriei, de prevederile art. 278- 289 C. civ., precum și din dispozițiile art. 24-31 ale Legii nr. 119/1996 privind actele de stare civilă²⁰. Exemplificăm condițiile imperative sus menționate, după cum urmează: obligativitatea declarației de căsătorie pentru viitorii soți, afișarea declarației de căsătorie, oficierea căsătoriei la sediul serviciului de stare civilă.

3.2. CONDIȚIILE DE FOND PENTRU ÎNCHEIEREA CĂSĂTORIEI

3.2.1. Considerații generale privind condițiile de fond pentru încheierea căsătoriei

Condițiile de fond pentru încheierea căsătoriei reprezintă „cerințe ale legii” care trebuie îndeplinite de cei ce vor să se căsătorească, fără a prezenta importanță dacă acestea sunt formulate pozitiv sau negativ în prevederile legale, în timp ce, impedimentele sunt împrejurări de fapt în care se află viitorii soți, împrejurări ce nu sunt în concordanță cu prevederile legale²¹. În acest sens, esențiale sunt dispozițiile art. 271-277 C. civ., care reglementează condițiile de fond pentru încheierea căsătoriei, prevederile art. 278-289 C. civ. privind formalitățile pentru încheierea căsătoriei, și cele ale art. 24-31 din Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă.

---

¹⁸ A se vedea I. P. Filipescu, A. I. Filipescu, *op. cit.*, p. 14- 15.

¹⁹ A se vedea T. Bodoașcă, *Dreptul familiei, cit. supra*, p. 39- 40.

²⁰ Legea nr. 119/1996 a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 282 din 11 noiembrie 1996 și, apoi, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 339 din 18 mai 2012, fiind ulterior modificată și completată.

²¹ A se vedea T. Bodoașcă, *Dreptul familiei, cit. supra*, p. 58- 59.

Nerespectarea condițiilor de fiind generează după caz, nulitatea absolută sau relativă a căsătoriei. Codul civil a reglementat nulitatea absolută a căsătoriei (art. 293-296) și nulitatea relativă a căsătoriei (art. 297-303) în Capitolul IV din Titlul II al Cartii a II-a, intitulată „Despre familie”.

3.2.2. Existența diferențierii sexuale a viitorilor soți

În actuala reglementare, legiuitorul a statuat în mod expres faptul că este interzisă căsătoria între persoane de același sex (art. 277 C. civ.), nerespectarea acestei cerințe fiind sancționată cu nulitatea absolută a căsătoriei. A fost remediată astfel lacuna legislativă existentă în reglementarea anterioară, întrucât Codul familiei nu prevedea în mod categoric cerința diferențierii sexuale la încheierea căsătoriei, legiuitorul neavând în vedere anomalia pretinderii încheierii căsătoriei valabile între persoane de același sex.

Nereglementarea condiției diferențierii sexuale la încheierea căsătoriei în cuprinsul Codului familiei a plasat sub semnul întrebării interzicerea căsătoriilor între persoane de același sex, iar ambiguitatea²² era sporită de faptul că, însăși Constituția nu tranșează această problemă, la art. 48 alin. (1), fiind prevăzut că „familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între soți”, fără nici o altă distincție. În vederea modificării prevederilor art. 48 alin. (1) din Constituția României, în sensul înlocuirii termenului „soți” cu sintagma „între un bărbat și o femeie”, în zilele de 6-7 octombrie 2018 a avut loc Referendumul pentru revizuirea Constituției privind definirea familiei. Ca urmare a faptului că nu au fost întrunite condițiile prevăzute la art. 5 alin. (2) din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului²³, prevederi care impun ca cel puțin 30% din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente să participe la un referendum pentru ca acesta să fie considerat valabil, referendumul a fost invalidat. În consecință, nefiind respectate dispozițiile art. 151 alin. (3) din Constituție, prevederile art. 48 alin. (1) din Constituție rămân neschimbate, stipulând în continuare că „familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între soți ...”.

3.2.3. Împlinirea vârstei matrimoniale

Actele juridice civile reprezintă acte de previziune, întrucât părțile urmăresc realizarea unui anumit scop și estimează un anumit rezultat, motiv pentru care, se subînțelege că încheierea acestora presupune existența discernământului părților, adică a facultății de a judeca și de a aprecia corect asupra

---

²² A se vedea T. Bodoașcă, *Examen de ansamblu și observații critice privind familia și căsătoria în reglementarea noului Cod civil*, cit. supra, p. 29.

²³ Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 84/2000.

necesității și oportunității încheierii unui act juridic, în urma analizei raționale a consecințelor²⁴. Astfel, s-a apreciat în mod corect că o persoană are aceste facultăți doar începând cu o anumită vârstă și doar în urma dobândirii experienței de viață²⁵. Având în vedere aceste considerente, precum și pentru importanța, scopul, respectiv implicațiile căsătoriei în viața unei persoane, legiuitorul a prevăzut, la art. 272 alin. (1) C. civ., faptul că vârsta minimă la care viitorii soți pot încheia căsătoria este 18 ani.

3.2.3.3. Excepția de la principiul privind vârsta matrimonială

Prin excepție de la prevederile art. 272 alin. (1) C. civ., minorul în vârstă de 16 ani se poate căsători în următoarele condiții: dacă există motive temeinice care să justifice această decizie, dacă în privința minorului există un aviz medical favorabil, încuviințarea părinților (sau după caz a tutorelui ori a persoanei sau autorității care exercită drepturile părintești), precum și autorizarea instanței de tutelă.

Prima cerință ce se impune a fi îndeplinită în vederea autorizării căsătoriei în condițiile art. 272 alin. (2) C. civ., este aceea ca minorul, fără a face distincție după cum e vorba de bărbat sau femeie, să fi împlinit vârsta de 16 ani. Apreciem că această cerință este obligatoriu a fi îndeplinită la data investirii instanței de tutelă cu cererea de autorizarea a căsătoriei și nu la data încheierii căsătoriei. În ceea ce ne privește, fără a fi partizanii concubinajului, apreciem că vârsta de 16 ani se poate dovedi incompatibilă cu îndeplinirea concomitentă a obligațiilor privind căsătoria, respectiv cu continuarea studiilor de către viitorii soți minori. Fără îndoială, în situația în care viitorii soți au conceput un copil, ar putea exista voci care ar susține că interesul acestuia din urmă primează în acest context, vârsta de cel puțin 16 ani a viitorilor soți nefiind un impediment în creșterea și educarea copilului, acesta neputând beneficia de ocrotirea care i se cuvine decât în cadrul căsătoriei. Dar, în condițiile în care, o persoană finalizează studiile liceale în medie la vârsta de 18- 19 ani, ne întrebăm dacă viitorii soți deveniți părinți, în vârstă de cel puțin 16 ani, dețin mijloacele necesare de subzistență, respectiv experiența de viață necesare asigurării creșterii și educării sănătoase a copilului, sau dacă autorizarea căsătoriei viitorilor soți sub vârsta de 18 ani reprezintă o greșeală și chiar un pericol atât pentru viitorii soți, cât și pentru copilul acestora. Fără îndoială, dispozițiile art. 272 alin. (2) C. civ. privind autorizarea căsătoriei minorului care a împlinit vârsta de 16 ani reprezintă excepția și nu regula, dar suntem de părere că instituția autorizării căsătoriei minorilor trebuie privită cu precauție, sens în care, considerăm că vârsta minimă pentru ca o asemenea căsătorie să fie autorizată, ar trebui modificată, fie la 17 ani, fie la 17 ani și 6 luni, din considerente ce țin de educația și experiența de viață viitorilor soți.

---

²⁴ A se vedea I. Reghini, Ș. Diaconescu, P. Vasilescu, *op. cit.* p. 133-134.

²⁵ *Ibidem.*

În altă ordine de idei, în eventualitatea în care căsătoria este anulată, dispozițiile art. 39 alin. (2) C. civ. prevăd că minorul, care a fost de bună-credință la încheierea căsătoriei, păstrează capacitatea deplină de exercițiu. Textul art. 39 alin. (2) C. civ. comportă mai multe observații. În primul rând, minorul, care a fost de rea-credință la încheierea căsătoriei, nu va păstra capacitatea deplină de exercițiu dacă, la data rămânerii definitive a hotărârii de anulare a căsătoriei, nu împlinise încă vârsta de 18 ani.

Pe de altă parte, împrejurarea că, la data rămânerii definitive a hotărârii de anulare a căsătoriei, soțul de rea-credință ajunsese la vârsta majoratului, nu este sinonimă cu păstrarea capacității de exercițiu pentru intervalul de timp scurs între data căsătoriei (data dobândirii capacității depline de exercițiu) și data împlinirii vârstei majoratului. În această situație, unii autori²⁶, în mod just, au subliniat că, urmare retroactivității nulității căsătoriei, se va considera că soțul de rea-credință nu a avut capacitate deplină de exercițiu de la data încheierii căsătoriei și până la data împlinirii vârstei de 18 ani.

O altă problemă mult discutată în doctrină a fost aceea de a stabili dacă minorul a obținut anticipat capacitate de exercițiu, în condițiile art. 40 C. civ., trebuie să mai parcurgă procedura prevăzută de art. 272 alin. (2)-(5) C. civ., pentru a se căsători în mod valabil.

În ceea ce ne privește, suntem de părere că minorul emancipat trebuie să parcurgă procedura prevăzută de art. 272 alin. (2)-(5) C. civ., în primul rând în virtutea principiului *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*, căci art. 272 alin. (2) C. civ. nu operează vreo distincție după cum minorul are sau nu capacitate deplină de exercițiu. În același sens, arătăm că în reglementarea anterioară, consecința căsătoriei încheiate în condițiile art. 4 alin. (2) C. fam. a fost aceea că minorul căsătorit dobânda capacitate deplină de exercițiu. Prin urmare, legiuitorul realizase o etapizare cronologică pe care o apreciem întemeiată. Împrejurarea că un minor se căsătorește în condițiile art. 4 alin. (2) C. fam. reprezintă dovada cea mai elocventă că acesta atinsese nivelul de maturitate echivalent dobândirii capacității depline de exercițiu.

În altă ordine de idei, în jurisprudență au fost considerate motive temeinice care justifică încheierea căsătoriei minorei sau minorului, după caz: starea de graviditate a viitoarei soții²⁷, nașterea unui copil, boala gravă a unuia dintre viitorii soți, relația de concubinaj a viitorilor soți sau relațiile intime notorii ale bărbatului cu femeia cu care vrea să se căsătorească²⁸.

---

²⁶ A se vedea I. Reghini, Ș. Diaconescu, P. Vasilescu, *op. cit.*, p. 140.

²⁷ A se vedea Judecătoria Piatra Neamț, Încheierea nr. 3733/ 2018, disponibilă la adresa web: <https://sintact.ro/#/jurisprudence/535105756/1/incheiere-nr-3733-2018-din-02-oct-2018-judecatoria-piatra-neamt-casatorie-minor-minori-si-familie?keyword=autorizare%20casatorie%20varsta&cm=SREST>

²⁸ A se vedea: G. C. Frentiu, *op. cit.*, p. 46; A. Gheorghe „*Condițiile de valabilitate ale actului juridic al căsătoriei*” în *Noul Cod civil, Studii și comentarii, cit. supra.*, p. 642.

În ceea ce privește condiția prezentării avizului medical, în mod corect a fost subliniat faptul că scopul instituirii acestei cerințe rezidă în aceea că, legiuitorul a considerat necesar să se asigure că minorul este apt din punct de vedere fizic, psihic și intelectual pentru a-și putea asuma obligațiile ce decurg din cadrul căsătoriei, precum și consecințele căsătoriei. Astfel, deși cuprinsul avizului menționat nu este clar prevăzut în legislație, acesta trebuie să cuprindă elemente privind starea de sănătate, gradul de maturizare fiziologică, psihică, intelectuală ale minorului care dorește să se căsătorească.

Încuviințarea părinților viitorilor soți reprezintă o manifestare de voință, un act juridic unilateral prin intermediul căruia, aceștia consimt la încheierea căsătoriei, dar, în același timp, un act menit să ateste existența motivelor temeinice. Cu toate acestea, încuviințarea părinților nu poate fi calificată că fiind o componentă a consimțământului la căsătorie, știut fiind faptul că, pentru încheierea căsătoriei este suficient și necesar doar consimțământul viitorilor soți. Totodată, indiferent de persoana care va oferi încuviințarea căsătoriei, aceasta trebuie să îmbrace formă scrisă.

Din punct de vedere procedural, cererea de autorizare a căsătoriei este de competența instanței de tutelă de la domiciliul viitorului soț minor, potrivit prevederilor art. 272 alin. (2) C. civ. În soluționarea cererii, instanța va asculta în mod obligatoriu viitorul soț minor, astfel cum rezultă din dispozițiile art. 264 alin. (1) și (4) C. civ.

3.2.4. Lipsa stării de persoană căsătorită

Similar reglementării anterioare (art. 5 C. fam.), monogamia reprezintă și în actuala reglementare unul din principiile generale ale dreptului familiei. Astfel, dispozițiile art. 273 C. civ., interzic încheierea unei noi căsătorii de către persoana care este căsătorită, în timp ce prevederile art. 293 C. civ. sancționează încălcarea acestor prevederi cu nulitatea absolută a căsătoriei subsecvente.

În ceea ce privește prevederile art. 273 C. civ., desprindem concluzia că persoanele care urmează să încheie o căsătorie trebuie să fie celibatate, divorțate sau văduve. Sub acest aspect, în vederea evitării cazurilor de bigamie, în privința viitorilor soți care au mai fost anterior căsătoriți, prevederile art. 42 alin. (1) lit. d) din Metodologie statuează că aceștia vor anexa declarației de căsătorie „documente, în original și în copii, traduse și legalizate ori certificate de ofițerul de stare civilă, din care să rezulte desfacerea căsătoriei (certificate de divorț) dacă este cazul”, în timp ce art. 42 alin. (3) din Metodologie prevede că „dovada încetării căsătoriei anterioare se face cu certificatul de deces al fostului soț”.

O situație reglementată de legiuitor atât în vechea reglementare, cât și în cea actuală este aceea, în care, ulterior declarării morții unuia dintre soți, prin hotărâre judecătorească, s-a încheiat o nouă căsătorie, iar soțul declarat mort se întoarce. Astfel, această situație este prevăzută în actuala reglementare la art. 293 alin. (2) C. civ., iar soluția oferită de către legiuitor este menținerea celei de-a doua căsătorii și desfacerea primei căsătorii pe data încheierii celei de-a doua, cu condiția ca soțul celui declarat mort să fi

fost de bună-credință. În acord cu alți autori²⁹, apreciem că în eventualitatea în care soțul celui declarat mort este de bună credință, ar fi preferabilă desfacerea celei de-a doua căsătorii, începând cu data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești de anulare a hotărârii de declarare a morții soțului din prima căsătorie. La baza acestei soluții stau argumentul bunei credințe soților din cea de-a doua căsătorie, care au încheiat căsătoria fiind în eroare privind faptul că cel declarat mort nu se afla în viață, precum și principiul retroactivității efectelor anulării hotărârii judecătorești de declarare a morții soțului din prima căsătorie, care ar trebui să conducă și la anularea actului juridic subsecvent, respectiv la anularea celei de-a doua căsătorii³⁰.

3.2.4. Inexistența legăturii de rudenie naturală sau civilă

În conformitate cu art. 274 alin. (1) C. civ., căsătoria între rudele în linie dreaptă, precum și între cele în linie colaterală până la gradul al patrulea inclusiv, este interzisă. Sancțiunea încălcării acestei interdicții este prevăzută de art. 293 C. civ. și constă în nulitatea absolută a căsătoriei. Sfera noțiunilor de „rudenie în linie dreaptă”, respectiv de „rudenie în linie colaterală” este lămurită potrivit art. 406 alin. (1) C. civ., „rudenia este în linie dreaptă, în cazul descendenței unei persoane dintr-o altă persoană” și colaterală „atunci când rezultă din faptul că mai multe persoane au un ascendent comun”. În cazul rudeniei în linie dreaptă, gradul de rudenie se stabilește în funcție de numărul nașterilor, copiii și părinții sunt rude de gradul întâi, nepoții și bunicii sunt rude de gradul al doilea.

Conform dispozițiilor art. 406 alin. (3) lit. b) C. civ., în cazul rudeniei în linie colaterală, gradul de rudenie se stabilește raportându-ne la numărul de nașteri, urcând de la una din rude până la ascendentul comun și coborând de la acesta până la cealaltă rudă.

Cum legea nu distinge, ne raliem autorilor care opinează că interdicția încheierii căsătoriei între rudele în linie dreaptă, precum și între cele în linie colaterală până la gradul al patrulea inclusiv este interzisă, indiferent dacă rudenii este pe linie maternă, sau paternă și neținând cont dacă aceasta este rezultată din căsătorie sau din afara acesteia³¹.

Majoritatea autorilor³² au considerat că rudenii din afara căsătoriei reprezintă impediment la căsătorie, indiferent dacă a fost sau nu constatată în formele prevăzute de lege, iar în sprijinul acestui punct de vedere s-a argumentat³³ că ar fi monstruos să fie permisă căsătoria tatălui cu fiica, motivat de

---

²⁹ A se vedea T. Bodoașcă, *op. cit.*, p. 274.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ A se vedea T. Bodoașcă, *op. cit.*, p. 71.

³² *Idem*, p. 71-72. În același sens, a se vedea și M. M. Oprescu, M. A. Oprescu, M. Șcheaua, *op. cit.*, p. 51.

³³ A se vedea T. Ionașcu, I. Christian, M. Eliescu, V. Economu, Y. Eminescu, V. Georgescu, I. Rucăreanu, *op. cit.*, p. 49.

lipsa stabilirii paternității fiicei pe cale judecătorească, respectiv de lipsa recunoașterii acesteia de către tatăl său. În același sens, în mod just a fost exprimat argumentul că, atât dispozițiile art. 6 alin. (1) C. fam., cât și cele ale art. 274 alin. (1) C. civ. nu disting după cum legătura de rudenie a fost sau nu stabilită în mod legal.

Potrivit art. 274 alin. (2) C. civ., „pentru motive temeinice, căsătoria între rudele în linie colaterală de gradul al patrulea poate fi *autorizată* de instanța de tutelă în a cărei circumscripție își are domiciliul cel care cere *încuviințarea*. Instanța se va putea pronunța pe baza unui aviz medical special dat în acest sens.” În opinia mea, textul art. 274 alin. (2) teza I C. civ. este criticabil din cel puțin două motive. În primul rând, o astfel de căsătorie trebuie să facă obiectul autorizării instanței de tutelă, similar prevederilor art. 272 alin. (2), (4) și (5) C. civ., dar legiuitorul dă dovadă de inconsecvență, utilizând în partea finală și termenul „încuviințare”, fapt, care în opinia mea contravine dispozițiilor art. 36 alin. (1) din Legea 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative. Fără îndoială, că cele două noțiuni - „autorizare” (autorizarea are semnificația de acordare a dreptului de a face ceva³⁴), respectiv, „încuviințare” (încuviințarea are semnificația de aprobare, consimțământ³⁵), deși aparent asemănătoare, au sensuri diferite, motiv pentru care legiuitorul ar fi trebuit să le utilizeze cu precauție.

Similar, art. 272 C. civ., prin intermediul căruia este reglementată dispensa de vârstă cuprinde ambele noțiuni- atât încuviințarea, cât și autorizarea, cu precizarea că, în acest caz, noțiunile sunt clar delimitate și utilizate corespunzător. Or, spre deosebire de dispensa de vârstă, în cazul dispensei de rudenie nu este necesară și obținerea încuviințării părinților sau tutorelui. Exprim opinia că legiuitorul a ales să utilizeze și noțiunea de „încuviințare”, fie pentru a evita repetarea termenului „autorizare”, fie, ca urmare a faptului că dispozițiile similare cuprinse în reglementarea anterioară (art. 6 alin. 2 C. fam.) vizau încuviințarea căsătoriei între rude în linie colaterală de gradul patru de către primarul general al municipiului București sau președintele consiliului județului în cuprinsul căruia cel care cere această încuviințare își are domiciliul.

În ceea ce privește condițiile ce se impun a fi îndeplinite în vederea autorizării căsătoriei între rudele în linie colaterală de gradul al patrulea, legiuitorul a prevăzut avizul medical special și motivele temeinice (precizările făcute în acest sens la căsătoria cu dispensă de vârstă sunt aplicabile și în cazul căsătoriei cu dispensa de rudenie).

3.2.5. Lipsă stării de tutelă

---

³⁴ A se vedea *Dex*, p. 86.

³⁵ A se vedea *Dex*, p. 596.

În reglementarea anterioară, dispozițiile art. 8 din Codul familiei prevedeau că în timpul tutelei, căsătoria este oprită între tutore și persoana minoră ce se află sub tutela sa. Cu toate acestea, nesocotirea acestui impediment nu producea nici o consecință în planul valabilității căsătoriei, ca urmare a faptului că legiuitorul nu prevăzuse nici o sancțiune în situația încălcării prevederilor art. 8 din Codul familiei.

În actuala reglementare, legiuitorul a preluat prin dispozițiile art. 275 C. civ. , prevederile art. 8 din Codul familiei, cu precizarea că încălcarea dispozițiilor art. 275 C. civ. a fost prevăzută sub sancțiunea nulității relative a căsătoriei (art. 300 C. civ.). Interdicția căsătoriei între tutore și persoana minoră aflată sub tutela sa este limitată în timp până la data încetării tutelei sau până la încetarea funcției tutorelui, cu precizarea că, este obligatorie descărcarea de gestiune a tutorelui potrivit prevederilor art. 162 alin. (1) C. civ.

3.2.6. Existența discernământului

Conform art. 276 C. civ., este interzis să se căsătorească alienatul și debilul mintal. Prevederi asemănătoare se regăseau și în Codul familiei. În acest sens, art. 9 C. fam., a interzis căsătoria alienatului, debilului mintal, precum și a persoanei lipsite vremelnic de facultățile mintale, cât timp nu are discernământul faptelor sale.

Interdicția căsătoriei încheiate de alienatul sau debilul mintal este justificată de faptul că, viitorii soți trebuie să exprime un consimțământ valabil, or, starea de alienație sau de debilitate mintală reprezintă o stare exclusivă de consimțământ³⁶. Pe de altă parte, prin interzicerea căsătoriei persoanelor alienate sau debile mintal, legiuitorul a avut ca scop asigurarea, în cadrul căsătoriei, a unor raporturi normale atât între soți, cât și între aceștia și copiii, dar și înlăturarea posibilității procreării unor copii cu deficiențe psihice³⁷.

În sfera de aplicabilitate a alienației și debilității mintale au fost incluse de-a lungul vremii afecțiuni, cum ar fi schizofrenia, oligofrenia, dar și alte asemenea afecțiuni care au în comun discernământul alterat al persoanei, chiar dacă aceasta din urmă ar avea intervale în care ar beneficia de luciditate. În ceea ce privește epilepsia, instanțele de judecată au apreciat că aceasta reprezintă o boală care afectează sistemul nervos, dar care nu constituie un impediment la încheierea unei căsătorii valabile.³⁸

Revenind la prevederile art. 276 C. civ., observăm faptul că legiuitorul nu distinge în privința interdicției persoanei alienate sau debile mintal de a se căsători, după cum aceasta a fost, sau nu, pusă sub interdicție judecătorească, întrucât, acest impediment este de ordin biologic și social, iar sancțiunea

---

³⁶ A se vedea I. P. Filipescu, A. I. Filipescu, *op. cit.*, p. 26.

³⁷ A se vedea Trib. Suprem, Dec. civ. nr. 1517 din 1967 apud I. P. Filipescu, A. I. Filipescu, *op. cit.*, p. 26.

³⁸ Trib. Suprem, S. civ., Dec. civ. nr. 1134/1974, I. G. Mișuță, Al. Lesviodax, *Repertoriu de practică judiciară în materie civilă a Trib. Suprem și a altor instanțe judecătorești pe anii 1969-1975*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976, p. 15.

aplicabilă în cazul încălcării acestei interdicții este nulitatea absolută, indiferent dacă încheierea căsătoriei a avut loc într-un moment de luciditate pasageră al persoanei alienate sau debile mintal.

3.2.7. Exprimarea consimțământului la căsătorie

În dreptul roman, a fost consacrat principiul potrivit căruia „consimțământul este cel care face nunta”³⁹. Prin urmare, consimțământul este de esența căsătoriei. În conformitate cu dispozițiile art. 271 C. civ., „căsătoria se încheie între bărbat și femeie prin consimțământul personal și liber al acestora”. Prin urmare, consimțământul reprezintă o cerință primordială în vederea încheierii valabile a căsătoriei. Condiția consimțământului reiese și din prevederile art. 48 alin. (1) din Constituția României, respectiv din cele ale art. 16 alin. (2) din Declarația Universală a Drepturilor Omului.

La momentul încheierii căsătoriei, consimțământul trebuie să fie exprimat într-o manieră clară, în deplină cunoștință de cauză și cu intenție matrimonială⁴⁰, astfel că, o eventuala promisiune făcută anterior încheierii căsătoriei nu prezintă valoare juridică, la fel cum, nici consimțământul exprimat în formă scrisă în cadrul declarației de căsătorie nu echivalează cu consimțământul valabil exprimat pentru încheierea mariajului⁴¹.

Consimțământul poate fi afectat de vicii, precum dolul, violența sau eroarea.

Buna-credință este un element care trebuie să guverneze căsătoria, încă de la momentul încheierii acesteia, motiv pentru care legiuitorul sancționează cu nulitatea relativă căsătoria în cazul în care consimțământul unuia dintre soți a fost viciat prin dol [art. 298 alin. (1) C. civ.].

Dolul ca viciu de consimțământ reprezintă și el o falsă reprezentare a realității generată de conduita celeilalte părți, care, prin mijloace perfide sau prin omisiunea frauduloasă de informare asupra unor aspecte care ar fi trebuit comunicate, reușește să inducă în eroare cealaltă parte. Sub acest aspect, a fost exprimat punctul de vedere potrivit căruia dolul principal- ce poartă asupra unor aspecte esențiale la încheierea căsătoriei- este de natură să conducă la anulabilitatea căsătoriei. Dolul incident, care vizează elemente care nu sunt determinante pentru încheierea căsătoriei nu atrage anulabilitatea căsătoriei. Au fost calificate că fiind determinante la încheierea căsătoriei aspectele ce vizează persoana și personalitatea viitorului soț, având o înrâurire previzibilă asupra relațiilor conjugale, precum vârsta, reputația, educația, starea de sănătate, antecedentele maritale.⁴²

---

³⁹ Lat. *Nuptiae consensus contrabentium fiunt* (în acest sens, a se vedea V. Gavrilă, *Cununia- viața întru Împărăție*, Fundația „Tradiția Românească”, București, 2004, p. 40 apud A. Gherghe *Condițiile de valabilitate ale actului juridic al căsătoriei în Noul Cod civil, Studii și comentarii, cit. supra*, p. 633).

⁴⁰ A se vedea E. Florian, *op. cit.*, p. 22.

⁴¹ A se vedea M. M. Oprescu, M. A. Oprescu, M. Șcheaua, *op. cit.*, p. 44.

⁴² A se vedea E. Florian, *op. cit.*, p. 57.

În doctrină⁴³, violența a fost definită ca fiind viciul de consimțământ, constând în amenințarea unei persoane cu un rău de natură să îi producă fără drept, o temere ce o determină să încheie un act juridic, pe care, altfel, nu l-ar fi încheiat. Totodată, după cum sugestiv s-a prezentat în literatura juridică⁴⁴, eroarea și dolul sunt vicii de consimțământ care subminează din interior caracterul conștient al voinței juridice, în timp ce, violența se opune din exterior, libertății acesteia. Violența poate fi fizică, dacă amenințarea vizează integritatea fizică, bunurile persoanei sau morală, atunci când amenințarea privește onoarea sau sentimentele persoanei respective ori ale uneia apropiate⁴⁵.

În doctrină s-a conturat ideea că violența trebuie să prezinte un grad de intensitate în măsură să afecteze voința celui care consimte la căsătorie⁴⁶. Datorită cadrului în care se derulează încheierea căsătoriei, cazurile de viciere a consimțământului prin violență fizică sunt foarte rare, dar această împrejurare nu exclude existența cauzelor de violență morală, sau de violență fizică exercitată anterior momentului încheierii căsătoriei. Nu în ultimul rând, arătăm că, în temeiul dispozițiilor art. 1220 alin. (1) C. civ., coroborat cu faptul că în materia căsătoriei nu există dispoziții derogatorii de la prevederile enunțate, se poate concluziona că, violența poate proveni și de la un terț, și nu doar de la celălalt viitor soț, cu precizarea că anularea căsătoriei va fi condiționată după cum celălalt soț al cărui consimțământ nu a fost viciat, a cunoscut, sau ar fi trebuit în mod rezonabil să cunoască violența săvârșită de terț.

Potrivit art. 298 alin. (2) C. civ., „eroarea constituie viciu de consimțământ numai atunci când privește identitatea fizică a viitorului soț”. În ceea ce privește sfera de acțiune a erorii, unii autori⁴⁷ au concluzionat că legiuitorul a limitat eroarea strict la identitatea fizică a viitorului soț, prin urmare, orice altă eroare, ce poartă asupra unor calități fizice sau psihice, asupra pregătirii profesionale, condiției sociale, temperamentului caracterului nu produce consecințe în privința valabilității căsătoriei.

3.3. CONDIȚIILE DE FORMĂ PENTRU ÎNCHEIEREA CĂSĂTORIEI

3.3.1. Preliminarii

---

⁴³ A se vedea G. Boroi, L. Stănciulescu, *Instituții de drept civil în reglementarea noului Cod civil*, Editura Hamangiu, 2012, București, p. 109.

⁴⁴ A se vedea I. Reghini, Ș. Diaconescu, P. Vasilescu, *op. cit.* p. 510.

⁴⁵ A se vedea O. Ungureanu, C. Munteanu, *op. cit.*, p. 280.

⁴⁶ A se vedea: M. Avram, *op. cit.*, p. 97; A. Gherghe *Condițiile de valabilitate ale actului juridic al căsătoriei în Noul Cod civil, Studii și comentarii, cit. supra*, p. 691.

⁴⁷ A se vedea: E. Florian, *op. cit.*, p. 34; A. Gherghe, *Condițiile de valabilitate ale actului juridic al căsătoriei în Noul Cod civil, Studii și comentarii, cit. supra*, p. 635.

Caracterul solemn al căsătoriei determină respectarea unor condiții de formă pentru încheierea căsătoriei, condiții alcătuite din formalitățile reglementate de lege în vederea încheierii actului juridic al căsătoriei, ca *negotium*⁴⁸.

3.3.2. Formalități anterioare încheierii căsătoriei

Declarația de căsătorie reprezintă actul juridic prin intermediul căruia, viitorii soți fac cunoscută intenția lor de a se căsători, astfel cum rezultă din dispozițiile art. 280 alin. (1) C. civ. De altfel, prevederi similare existau și în reglementarea precedentă, la art. 12 alin. (1) Codul familiei.

În ceea ce privește declarația de căsătorie, unii autori în mod pertinent au remarcat că aceasta nu are semnificația consimțământului la căsătorie, întrucât nu ar fi respectată cerința actualității consimțământului la căsătorie⁴⁹ și nici nu reprezintă o promisiune irevocabilă în sensul încheierii căsătoriei, rolul declarației de căsătorie fiind acela de a contura cadrul faptic în care se va încheia căsătoria și de a stabili, dacă se circumscrie cerințelor legii privind validitatea căsătoriei⁵⁰. În conformitate cu dispozițiile art. 281 C. civ., respectiv art. 25 alin. (1) teza II-a din Legea nr. 119/ 1996, declarația de căsătorie cuprinde următoarele: manifestarea de voință a viitorilor soți că vor să se căsătorească unul cu celălalt, datele de identitate ale viitorilor soți, afirmația acestora că nu există nici un impediment legal la încheierea căsătoriei, înțelegerea viitorilor soți privind numele pe care îl vor purta în timpul căsătoriei (potrivit art 282 C. civ., aceștia pot conveni să păstreze numele dinaintea căsătoriei, să ia numele oricărui dintre ei sau numele lor reunite), regimul matrimonial ales (comunitatea legală, separația de bunuri sau comunitatea convențională).

În ceea ce privește declarația viitorilor soți din care să reiasă că nu există impedimente la căsătorie, aceasta reprezintă, de fapt o declarație pe propria răspundere, motiv pentru care, în cazul în care, cu bună știință au dat o declarație care nu corespunde realității, aceștia s-ar putea face vinovați de săvârșirea infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată, prevăzută de art. 322 C. pen.

În ceea ce privește condițiile de formă ale declarației de căsătorie, declarația de căsătorie se da personal de către viitorii soți, în scris, exclusiv în fața ofițerului de stare civilă ori delegatului acestuia. Și se depune la primăria unde urmează a se încheia căsătoria. Cu toate acestea, doar în situațiile anume prevăzute de lege, declarația de căsătorie poate fi depusă în afara sediului primăriei, potrivit art. 280 alin. (2) C. civ.

3.3.2.1. Atribuțiile ofițerului de stare civilă cu privire la declarația de căsătorie

---

⁴⁸ A se vedea T. Bodoașcă, *op. cit.*, p. 77-78.

⁴⁹ A se vedea I. Albu, *op. cit.*, p. 75.

⁵⁰ A se vedea T. Bodoașcă, *op. cit.*, p. 80- 81.

Potrivit art. 283 alin. (1) C. civ., „în aceeași zi cu primirea declarației de căsătorie, ofițerul de stare civilă dispune publicarea acesteia, prin afișarea în extras, într-un loc special amenajat la sediul primăriei și pe pagina de internet a acesteia unde urmează să se încheie căsătoria și, după caz, la sediul primăriei unde celălalt soț își are domiciliul sau reședința.” Scopul prevederilor sus menționate constă în asigurarea publicității declarației de căsătorie, astfel încât aceasta din urmă să devină opozabilă terților, care, în temeiul art. 285 C. civ., pot formula opoziție la căsătorie în termen de 10 zile de la data afișării extrasului din declarația de căsătorie.

Dacă pe baza verificărilor pe care este obligat să le efectueze, a opozițiilor primite sau a informațiilor pe care le deține, în măsura în care acestea din urmă sunt notorii, ofițerul de stare civilă constată că nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege, în temeiul art. 286 C. civ., precum și în temeiul art. 28 din Legea nr. 119/1996, va refuza să celebreze căsătoria.

3.3.2.2. Comunicarea reciprocă a stării de sănătate

Obligația comunicării reciproce a stării de sănătate de către viitorii soți anterior încheirii căsătoriei este reglementată la art. 278 C. civ. Referitor la scopul urmărit de către legiuitor prin edictarea prevederilor privind comunicarea reciprocă a stării de sănătate, în mod judicios s-a concluzionat⁵¹ că s-a dorit atragerea atenției celor ce își doresc să se căsătorească asupra pericolului pe care îl poate prezenta pentru ei, dar mai ales pentru copiii care ar rezulta din căsătorie, încheierea unei căsătorii în condiții necorespunzătoare din punct de vedere al sănătății viitorilor soți.

Încălcarea dispozițiilor art. 278 C. civ. nu este prevăzută sub sancțiunea nulității căsătoriei, dar omisiunea unuia dintre soți de a-i comunica celuilalt soț boala de care suferă poate constitui dol prin reticență, dacă soțul bolnav a cunoscut boala de care suferă⁵².

3.3.2.3. Opoziții la căsătorie

În doctrină⁵³, opoziția la căsătorie a fost definită ca fiind actul prin care o persoană aduce la cunoștința ofițerului de stare civilă existența unei împrejurări de fapt sau de drept care nu permite încheierea căsătoriei.

Unii autori au exprimat opinia potrivit căreia opoziția la căsătorie⁵⁴, ca tipologie, poate fi considerată o sesizare, respectiv o modalitate de petiție, al cărui regim juridic general este prevăzut de

---

⁵¹ A se vedea T. Ionașcu, I. Christian, M. Eliescu, V. Economu, Y. Eminescu, V. Georgescu, I. Rucăreanu, *op. cit.*, p. 45.

⁵² A se vedea T. Bodoașcă, *Dreptul familiei, cit. supra*, p. 82

⁵³ A se vedea I. P. Filipescu, A. I. Filipescu, *op. cit.*, p. 31.

Ordonanța Guvernului nr. 27/ 2000 privind activitatea de soluționare a petițiilor⁵⁵. În ceea ce privește dreptul de a formula opoziție la căsătorie, acesta a fost caracterizat ca fiind un drept potestativ⁵⁶. Alăturându-ne opiniilor enunțate, apreciem, totuși, că prin intermediul acestei sesizări se materializează dreptul de opoziție la căsătorie, ca drept potestativ.

Termenul în care poate fi depusă opoziția rezultă din dispozițiile art. 283 alin. (2) C. civ., respectiv în termen de 10 zile de la data afișării declarației de căsătorie. Opoziția ⁵⁷ trebuie să îmbrace formă scrisă și să cuprindă dovezile pe care se întemeiază, autorul opoziției nefiind obligat să facă dovada vreunui interes.

3.3.2.4. Celebrarea căsătoriei

Căsătoria se încheie în fața ofițerului de stare civilă sau a unei persoane delegate de acesta, precum și în prezența a doi martori, astfel cum rezultă din dispozițiile art. 287 alin. (1) C. civ., respectiv din cele ale Convenției O. N. U. privind consimțământul la căsătorie, vârsta minimă și înregistrarea căsătoriilor. Potrivit unor autori⁵⁸, în conformitate cu dispozițiile art. 29 din Legea nr. 119/ 1996, la data și ora fixate pentru încheierea căsătoriei ofițerul de stare civilă sau delegatul acestuia vor efectua următoarele: identifică pe viitorii soți, pe baza actelor de identitate; constată că sunt îndeplinite condițiile de fiind cerute de lege în vedere încheierii valabile a căsătoriei; stabilește că nu sunt opoziții la căsătorie sau că cele formulate sunt neîntemeiate, prematur sau tardiv formulate, după caz; verifică prezența a cel puțin doi martori; solicită viitorilor soți să își dea consimțământul la căsătorie; dacă viitorii soți consimt să se căsătorească, declară public căsătoria încheiată; citește soților prevederile Codului civil privind drepturile și obligațiile ce le revin acestora; întocmește de îndată actul de căsătorie în registrul de stare

---

⁵⁴ Pentru opinia potrivit căreia opoziția la căsătorie reprezintă un act potestativ negativ, a se vedea I. Najjar, *Le droit d'option. Contribution a l'etude du droit potestatif et de l'acte unilateral*, Paris, LGDJ, 1967, p. 119 apud M. Avram, *op. cit.*, p. 64.

⁵⁵ Ordonanța Guvernului nr. 27/2002 a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 84 din 1 februarie 2002, ulterior, actul normativ a fost modificat și completat.

⁵⁶ A se vedea I. Reghini, *Considerații privind drepturile potestative*, în „Pandectele Române” nr. 4/2003 disponibil la adresa web <https://sintact.ro/#/publication/150998689?keyword=IONEL%20REGHINI%20CONSIDERATII%20PRIVIND%20DREPTURILE%20POTESTATIVE&cm=SFIRST>

⁵⁷ A se vedea C. - C. Hageanu, *Dreptul familiei și actele de stare civilă*, Editura Hamangiu, București, 2012, p. 42.

⁵⁸ A se vedea T. Bodoașcă, *Dreptul familiei cit. supra.*, p. 84

civilă; semnează împreună cu soții și cu cei doi martori în registrul de stare civilă; face mențiunea în actul de identitate al soțului care și-a schimbat numele; eliberează soților certificatul de căsătorie.

Spre deosebire de reglementarea anterioară care nu cuprindea prevederi exprese în vederea stabilirii momentului încheierii căsătoriei, motiv pentru care s-a apreciat că momentul în care viitorii soți și-au dat consimțământul de a se căsători unul cu celălalt este momentul încheierii căsătoriei, în actuala reglementare, legiuitorul a stabilit momentul încheierii căsătoriei, respectiv momentul în care, după ce ia consimțământul fiecăruia dintre viitorii soți, ofițerul de stare civilă îi declară pe viitorii soți căsătoriți (art. 289 C. civ.)

3.3.3. Formalități ulterioare încheierii căsătoriei

Odată exprimat acordul de voință al viitorilor soți privind încheierea căsătoriei, potrivit art. 290 C. civ. „ofițerul de stare civilă întocmește, de îndată, în registrul actelor de stare civilă, actul de căsătorie care se semnează de către soți, de cei 2 martori și de către ofițerul de stare civilă”. Înregistrarea căsătoriei în registrul actelor de stare civilă nu reprezintă o condiție de solemnitate privind încheierea căsătoriei, prin urmare cu just temei, în jurisprudență⁵⁹ s-a precizat că omisiunea acestei înregistrări nu atrage cu sine nulitatea căsătoriei.

În conformitate cu dispozițiile art. 53 alin. (1) din Metodologie, „după încheierea căsătoriei, ofițerul de stare civilă anulează cartea de identitate a soțului care își schimbă numele de familie prin căsătorie”. De asemenea, potrivit art. 291 C. civ., ulterior înregistrării actului juridic al căsătoriei, ofițerul de stare civilă va face mențiune pe actul de căsătorie privind regimul matrimonial ales și din oficiu și de îndată va comunica o copie a actului de căsătorie Registrului Național Notarial al Regimurilor Matrimoniale, precum și notarului care a autentificat convenția matrimonială.

4. CAPITOLUL II ASPECTE GENERALE PRIVIND NULITATEA ACTULUI JURIDIC CIVIL

4.1. PRELIMINARII

În literatura de specialitate, nulitatea a fost definită ca fiind „sanțiunea de drept civil, care suprimă, în măsura stabilită prin hotărâre judecătorească, efectele actului juridic, potrivit scopului urmărit de dispozițiile legale referitoare la condițiile sale de validitate”⁶⁰. Raportat la faptul că în actuala

---

⁵⁹ A se vedea Dec. nr. 1721/1979 în „Revista română de drept” nr. 2/1980, p. 56 și C.D. 1979, p. 138.

⁶⁰ A se vedea P. Cosmovici, *Tratat de drept civil*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1989, p. 212.

reglementare a fost introdusă și nulitatea amiabilă, remarc că nulitatea nu mai trebuie raportată exclusiv la hotărârea judecătorească, motiv pentru care mă raliez opiniei, potrivit căreia, nulitatea reprezintă sancțiunea care lipsește actul juridic civil de efectele contrarii normelor juridice edictate pentru încheierea sa valabilă⁶¹.

4.2. DELIMITAREA NULITĂȚII ACTULUI JURIDIC CIVIL DE ALTE SANCTIUNI DE DREPT CIVIL

Caducitatea reprezintă o cauză de ineficacitate care afectează un act juridic civil, pe care îl împiedică să își producă efectele, ca urmare a unui eveniment ce survine independent de voința părților și ulterior încheierii actului juridic. Spre deosebire de caducitate, nulitatea este contemporană momentului încheierii actului juridic civil, în timp ce caducitatea intervine ulterior încheierii actului juridic civil. Totodată, cauza de nulitate poate fi imputată părților actului juridic, în timp ce în cazul caducității, cauza este străină voinței părților actului juridic. O altă diferență este aceea că nulitatea retroactivează, producând efecte *ex tunc*, caducitatea nu desființează actul juridic, producând efecte doar pentru viitor (*ex nunc*). Sub acest aspect, în cazul nulității, ne aflăm în prezența unei sancțiuni, în timp ce caducitatea nu reprezintă o sancțiune, ci un incident, care zădărnicește desfășurarea dorită a efectelor contractului, întrucât lipsește actul de unul din elementele sale (obiect, cauză) sau chiar de subiecții vizați de efectele sale⁶².

Rezoluțiunea reprezintă sancțiunea civilă care constă în desființarea retroactivă (*ex tunc*) a unui contract sinalagmatic cu executare imediată (*uno ictu*), la cererea uneia dintre părți, ca urmare a neexecutării obligației celeilalte părți din cauze imputabile acesteia⁶³. Rezoluțiunea se aseamănă cu nulitatea prin aceea că ambele sancțiuni juridice reprezintă cauze de ineficacitate ale actului juridic și presupun, în principiu, o hotărâre judecătorească. La polul opus, diferențele între rezoluțiune și nulitate sunt următoarele: rezoluțiunea afectează contractele sinalagmatice, în timp ce nulitatea poate lovi orice act juridic; rezoluțiunea vizează un contract valabil încheiat, în timp ce nulitatea afectează actele juridice lipsite de validitate; dacă în cazul nulității, motivul de ineficiență este contemporan momentului încheierii actului, cauza care generează rezoluțiunea contractului este ulterioară încheierii contractului; în cazul rezoluțiunii, chiar dacă se face dovada neexecutării culpabile a obligațiilor, instanța de judecată va putea

---

⁶¹ A se vedea G. Boroi, C. A. Angheliescu, *Curs de drept civil. Partea Generală.*, Ediția a 2-a revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2012, p. 236.

⁶² A se vedea I. Reghini, Ș. Diaconescu, P. Vasilescu, *op. cit.*, p. 582

⁶³ A se vedea M. N. Costin, M. Mureșan, V. Ursă, *Dicționar de drept civil*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980, p. 469.

acorda mai întâi un termen de grație debitorului, nefiind obligată să pronunțe rezoluțiunea, în timo ce, în cazul nulității, instanța va trebui să constate sau să pronunțe nulitatea.

Pe de altă parte, nulitatea și rezoluțiunea se aseamănă prin aceea că retroactivează, efectele acestora producându-se, în principiu, de la data încheierii actului juridic.

O precizare importantă, subliniată în doctrină⁶⁴, este aceea că, în cazul în care un act juridic este afectat atât de nulitate, cât și de rezoluțiune, va fi analizată cu prioritate cauza nulitate invocată, întrucât, odată constată sau, după caz, declarată nulitatea, analizarea sancțiunii rezoluțiunii devine inutilă.

Rezilierea reprezintă sancțiunea civilă constând în desființarea pentru viitor a efectelor unui contract sinalagmatic cu executare succesivă, ca urmare a neexecutării culpabile a uneia sau mai multor obligații contractuale de către una dintre părți. Sediul materiei privind rezilierea îl regăsim la art. 1549-1554 C. civ. Sancțiunea rezilierii este identică cu cea a rezoluțiunii, cu precizarea că, în cazul rezilierii, efectele se produc doar pentru viitor, astfel cum reiese din art. 1554 alin. (3) C. civ.

Opozabilitatea fost definită⁶⁵ ca fiind acea calitate a unui contract sau a unui alt act juridic, a situației juridice create prin acesta, ori a unui drept civil subiectiv de a produce efecte față de părțile raportului juridic respectiv și de a impune respectul și altor persoane decât cele care au calitatea de părți (subiecte) ale acestui raport. La polul opus, inopozabilitatea se concretizează prin autorizarea terților de a ignora efectele unui act juridic.

O primă diferență între inopozabilitate și nulitate este aceea că actul inopozabil nu produce efecte față de terțul care invocă inopozabilitatea, în timp ce actul lovit de nulitate este lipsit de efecte, fără distincție după cum este vorba de părți sau terți.

Totodată, dacă inopozabilitatea vizează doar actele pentru care este prevăzută necesitatea asigurării publicității, nulitatea se aplică tuturor actelor juridice. De asemenea, inopozabilitatea sancționează nerespectarea unor cerințe de publicitate, în timp ce nulitatea sancționează nerespectarea unor condiții de validitate ale actului juridic civil, de fond sau de formă. O altă distincție între inopozabilitate și nulitate constă în aceea că inopozabilitatea presupune ca premisă un act juridic valabil între părți, pe când nulitatea presupune un act juridic lipsit de validitate. În același sens, nulitatea relativă poate fi acoperită prin confirmare, pe când în cazul inopozabilității, aceasta poate fi înlăturată prin ratificare, în materie de reprezentare.

În sfârșit, cauzele de nulitate sunt contemporane încheierii actului juridic civil, în timp ce inopozabilitatea presupune nerespectarea unor formalități ulterioare încheierii actului juridic.

---

⁶⁴ A se vedea O. Ungureanu, C. Munteanu, *Drept civil. Partea generală, cit. supra*, p. 364.

⁶⁵ A se vedea M. N. Costin, C. M. Costin, *op. cit.*, p.737.

Revocarea constă în înlăturarea efectelor liberalităților din cauza ingraturității gratificatului sau a neexecutării culpabile a sarcinii. Principala asemănare între revocare și nulitate constă în aceea că ambele reprezintă cauze de ineficacitate ale actului juridic civil. În ceea ce privește diferențele între revocare și nulitate, subliniem faptul că: revocarea poate interveni, în principiu, doar în cazul liberalităților, în timp ce nulitatea poate afecta orice act juridic revocarea presupune un act juridic valabil încheiat, pe când nulitatea presupune un act juridic încheiat cu nesocotirea unei condiții de valabilitate, de fond sau formă. Totodată, cauza nulității este contemporană încheierii actului juridic civil, în timp ce revocarea are la bază cauze ulterioare încheierii actului juridic civil.

Decăderea reprezintă pierderea exercițiului unui drept subiectiv civil ca urmare a neexercitării acestuia într-un anumit termen. Sediul materiei decăderii îl reprezintă prevederile art. 2545- 2550 C. civ.

Decăderea se deosebește de nulitate prin cauzele determinante, respectiv prin efectele generate de fiecare sancțiune în parte. Decăderea are drept cauză neexercitarea unui drept într-un anumit interval de timp, în timp ce nulitatea este determinată de încălcarea unor prevederi legale la încheierea actului juridic. De asemenea, consecința nulității este lipsirea actului juridic de efectele contrarii legii, în timp ce decăderea generează pierderea unui drept subiectiv.

Reducțiunea a fost definită⁶⁶ ca fiind sancțiunea civilă care constă în reducerea liberalităților excesive, cu efect retroactiv de la data deschiderii succesiunii, a legatelor și a donațiilor făcute de către defunct, la cererea moștenitorilor rezervatari, în măsura reîntregirii rezervei lor succesoriale. Cu toate acestea, reducțiunea nu afectează doar liberalitățile excesive, ci poate interveni și pentru motive ce țin de leziune. Reducțiunea se diferențiază în mod evident de nulitate prin aceea că, reducțiunea este incidentă doar în cazul liberalităților excesive și actelor juridice comutative și oneroase, în timp ce, nulitatea se aplică în cazul oricărui act juridic.

De asemenea, în cazul nulității, cauza acesteia o reprezintă încălcarea unei dispoziții legale privind încheierea valabilă a actului juridic, în timp ce în cazul reducțiunii liberalităților excesive, actele juridice vizate de această sancțiune, au fost încheiate în mod valabil, dar, ulterior încheierii, acestea sunt vizate de ineficacitate totală sau parțială, ca urmare a încălcării rezervei succesoriale.

4.3. ASPECTE GENERALE PRIVIND CLASIFICAREA NULITĂȚILOR ACTULUI JURIDIC CIVIL

În funcție de natura interesului ocrotit, distingem între nulitatea absolută- interesul ocrotit fiind cel general - și nulitatea relativă- interesul ocrotit fiind cel individual. Astfel, nulitatea absolută

---

⁶⁶ A se vedea O. Ungureanu, C. Munteanu, *op. cit.*, p. 366.

sanționează încheierea unui contract cu încălcarea unei prevederi legale de ordine publică privind condițiile de validitate ale actului juridic civil, menite să ocrotească un interes general, astfel cum rezultă din art. 1247 alin. (1) C. civ. Pe de altă parte, nulitatea relativă sancționează nerespectarea la încheierea actului juridic civil a unei dispoziții legale de ordine privată vizând o condiție de validitate pentru încheierea actului juridic civil, dispoziție care ocrotește un interes particular [art. 1248 alin.(1)].

În funcție de tipul condițiilor de validitate încălcate la încheierea actului juridic, nulitatea poate fi *de fond*, în cazul în care sunt nerespectate condițiile de fond ale actului juridic civil (consimțământul părților, capacitatea părților, obiectul actului juridic, cauza acestuia), respectiv *de formă*, atunci când sunt încălcate prevederi legale privind condițiile de formă ale actului juridic.

După modul de consacrare legislativă, nulitatea poate fi expresă (nulitate textuală sau explicită) și nulitate virtuală (nulitate implicită sau tacită). Astfel, nulitatea expresă este nulitatea prevăzută ca atare de o prevedere legală, în timp ce nulitatea virtuală, deși nu este prevăzută *expressis verbis* de lege, aceasta rezultă din modalitatea în care încheierea actelor juridice a fost reglementată de către legiuitor.

Raportat la criteriul întinderii efectelor juridice, nulitatea poate fi parțială sau totală. Nulitatea totală desființează în integralitate actul juridic și nu permite acestuia să producă vreun efect, în timp ce nulitatea parțială desființează doar o parte ale efectelor actului juridic civil.

În funcție de modul de valorificare, nulitățile se clasifică în nulități amiabile și nulități judiciare. Cu toate acestea, părțile nu pot institui și nici suprima cauze de nulitate, orice convenție sau clauză contrară în acest sens, fiind considerată nescrisă [art. 1246 alin. (4) C. civ.].

4.4. ASPECTE GENERALE PRIVIND REGIMUL JURIDIC AL NULITĂȚII

4.4.1 Regimul juridic al nulității absolute

Nulitatea absolută poate fi invocată de orice persoană interesată, fie pe cale de acțiune, fie pe cale de excepție [art. 1247 alin. (2) C. civ.], inclusiv de către procuror, în temeiul art. 45 alin. (1) C. pr. civ., respectiv „pentru apărarea drepturilor și intereselor legitime ale minorilor, ale persoanelor puse sub interdicție și ale dispăruților, precum și în alte cazuri expres prevăzute de lege”. Prin urmare, persoana care invocă nulitatea absolută trebuie să facă dovada interesului său în constatarea nulității absolute a actului juridic, interes ce trebuie să fie determinat, legitim, personal, născut și actual, potrivit art. 33 C. pr. civ. În caz contrar, instanța de judecată urmează a proceda la respingerea acțiunii ca lipsită de interes.

În egală măsură, conform prevederilor art. 1247 alin. (3) C. civ., instanța de judecată este obligată să invoce din oficiu nulitatea absolută. Astfel, investită cu o acțiune având ca obiect executarea unui act juridic, instanța, în temeiul principiului contradictorialității va pune în discuția părților problema nulității absolute a actului, iar în eventualitatea în care va constata că actul juridic care constituie fundamentul

pretenției supuse judecății este lovit de nulitate absolută, va proceda la respingerea cererii de chemare în judecată ca neîntemeiată, cu precizarea că, instanța nu va pronunța și nulitatea actului juridic respectiv, cu excepția cazului în care pârâțul solicită anularea, prin intermediul cererii reconvenționale⁶⁷.

Potrivit art. 1249 alin. (1) C. civ., nulitatea absolută a actului juridic poate fi invocată oricând, fie pe cale de acțiune, fie pe cale de excepție. Nulitatea absolută nu poate fi în principiu acoperită prin confirmare, astfel cum rezultă din dispozițiile art. 1247 alin. (4) C.civ., potrivit cărora, actul juridic lovit de nulitate absolută nu este susceptibil de confirmare decât în cazurile prevăzute de lege.

4.4.2. Regimul juridic al nulității relative

Potrivit art. 1258 alin. (2) C. civ., „nulitatea relativă poate fi invocată numai de cel al cărui interes este ocrotit prin dispoziția legală încălcată.” Nulitatea relativă poate fi invocată de către cel al cărui interes a fost încălcat la încheierea actului juridic, de reprezentantul legal al celui lipsit de capacitate de exercițiu, de ocrotitorul legal al minorului cu capacitate de exercițiu restrânsă [în temeiul art 43 alin. (2) C. civ. și ale art. 42 C. pr. civ.], de succesorii părții ocrotite de prevederea legală încălcată la încheierea actului juridic, cu excepția acțiunilor *intuitu personae*, de creditorii chirografari ai părții ocrotite (prin intermediul acțiunii oblice, dar cu excepția cazului în care este vorba de drepturi sau acțiuni strict personale- art. 1560- 1561 C. civ.), de procuror (în condițiile art. 46 alin. (3) C. civ., respectiv art. 92 alin. (1) C. pr. civ.)

Spre deosebire de nulitatea absolută, nulitatea relativă nu poate fi invocată din oficiu de instanța de judecată, astfel cum rezultă din prevederile art. 1248 alin. (3) C. civ.

Pe cale de acțiune, nulitatea relativă poate fi invocată doar în limita termenului legal de prescripție de 3 ani (art. 2517 C. civ., respectiv art. 2529 C. civ.), dacă legea nu prevede un termen mai scurt. Pe cale de excepție, nulitatea relativă este imprescriptibilă, în temeiul art. 1249 alin. (2) C. civ., potrivit căruia partea căreia i se cere executare contractului poate opune oricând nulitatea relativă a contractului, chiar și după împlinirea termenului de prescripție a dreptului la acțiunea în anulare, dându-se eficiență principiului latin *quae temporalia sunt ad agendum, perpetua sunt ad excipiendum* (acțiunea în nulitate este temporară, excepția este perpetuă).

Nulitatea relativă poate fi acoperită prin confirmare, în condițiile art. 1263 C. civ., cu precizarea că distingem între confirmarea expresă și confirmarea tacită.

4.5. EFECTELE NULITĂȚII ACTULUI JURIDIC CIVIL

---

⁶⁷ A se vedea G. Boroi, C.A. Angheliescu, *op. cit.*, p. 265.

Efectele nulității actului juridic civil sunt reglementate la art. 1254- 1260 C. civ. și au la bază principiul retroactivității, al repunerii părților în situația anterioară încheierii actului juridic, respectiv al anulării actului juridic subsecvent actului juridic inițial.

Principiul retroactivității efectelor nulității desemnează regula potrivit căreia nulitatea produce efecte și pentru trecut, nu doar pentru viitor, efectele producându-se chiar începând cu momentul încheierii actului juridic civil. În actuala reglementare, principiul retroactivității este prevăzut la art. 1254 alin. (1) C. civ., potrivit căruia „contractul lovit de nulitate absolută sau anulat este considerat a nu fi fost niciodată încheiat”.

Una din excepțiile de la principiul retroactivității nulității este aceea că în cazul căsătoriei nule sau anulate, în care cel puțin unul dintre soți a fost de bună-credință, retroactivitatea nu va opera în privința acestuia din urmă, care păstrează statutul de soț dintr-o căsătorie valabilă pentru intervalul cuprins între momentul încheierii căsătoriei și cel în care hotărârea judecătorească privind nulitatea căsătoriei devine definitivă [art. 304 alin. (1) C. civ.].

Principiul repunerii părților în situația anterioară încheierii actului juridic este consecința principiului retroactivității nulității, iar în temeiul său, toate prestațiile executate în baza unui act juridic nul sau anulabil se impun a fi restituite [art. 1254 alin. (3) C. civ.], „chiar dacă acestea au fost executate succesiv sau au avut un caracter continuu”. De la principiul *restitutio in integrum* există o serie de excepții, dintre care amintim păstrarea de către posesorul de bună-credință a fructelor culese în intervalul cât a durat buna sa credință, în temeiul art. 948 C. civ. coroborat cu art. 1645 alin. (1) C. civ.

Principiul anulării actului juridic subsecvent desemnează regula potrivit căreia desființarea actului juridic inițial generează și anularea actului juridic subsecvent, ca urmare a legăturii juridice a celor două acte [art. 1254 alin. (2) C. civ., dar rezultă și din dispozițiile art. 1648 C. civ.]. În privința excepțiilor de la principiul anulării actului juridic subsecvent, amintim cazul locatarului de bună-credință al cărui contract urmează să producă efecte chiar și ulterior desființării titlului locatorului pe durata agreedă de părți, fără a depăși, însă, un an de la data desființării [art. 1819 alin. (2) C. civ.].

Pe de altă parte, regula *quod nullum est, nullum producit effectum* nu este aplicabilă în cazul conversiei actelor juridice civile, ce reprezintă considerarea manifestării de voință în sensul în care reprezintă un act juridic valabil, nu doar în sensul în care reprezintă un act juridic lovit de nulitate⁶⁸ [art. 1260 alin. (1) C. civ.]. Cu titlu exemplificativ, arătăm că instituția conversiunii este aplicabilă în cazul în care testamentul autentic este nul pentru vicii de formă, dar valabil ca testament olograf, dacă a fost scris în întregime, semnat și datat de mâna testatorului (art. 1050 C. civ.).

---

⁶⁸ A se vedea G. Boroi, C. A. Angheliescu, *op. cit.*, p. 285.

5. CAPITOLUL III - CAUZELE DE NULITATE A CĂSĂTORIEI

5.1. PRELIMINARI

Nerespectarea condițiilor prevăzute de lege în vederea încheierii valabile a actului juridic al căsătoriei se sancționează cu nulitatea absolută sau relativă a căsătoriei. Cu toate acestea, formalitățile prevăzute în vederea încheierii căsătoriei, dar și rolul ofițerului de stare civilă de a verifica îndeplinirea condițiilor legale a încheierii căsătoriei și de a refuza celebrarea căsătoriei, dacă cerințele în discuție nu sunt respectate, contribuie la diminuarea considerabilă a riscului unor căsătorii nule sau anulabile⁶⁹.

Nulitatea căsătoriei este reglementată în Capitolul IV din Titlul II al Cărții a II-a a Codului civil, la art. 293-306. În reglementarea anterioară, cauzele de nulitate a căsătoriei figurau la art. 19 și art. 21 C. fam. și la art. 7 din Legea nr. 119/1996.

5.2. CAUZELE DE NULITATE ABSOLUTĂ A CĂSĂTORIEI

5.2.1. Considerații introductive

Reprezintă cazuri de nulitate absolută a căsătoriei: încheierea căsătoriei de către persoane de același sex [art. 293 alin. (1) coroborat cu art. 271 teza I C. civ.]; lipsa materială a consimțământului la încheierea căsătoriei; încheierea unei noi căsătorii de către o persoană căsătorită (bigamia) [art. 293 alin. (1) coroborat cu art. 273 C. civ.]; încheierea căsătoriei între rude în gradul prohibit de lege [art. 293 alin.(1) coroborat cu art. 274 C.civ.]; încheierea căsătoriei de către alienatul sau debilul mintal [art. 293 alin.(1) coroborat cu art. 276 C. civ.]; încheierea căsătoriei cu nerespectarea formalităților de solemnitate și publicitate aferente [art. 293 alin.(1) coroborat cu art. 287 alin. (1) C. civ.]; încheierea căsătoriei de către minorul care nu a împlinit vârsta de 16 ani [art. 294 alin.(1) C. civ.]; încheierea căsătoriei în alt scop decât acela de a întemeia o familie (căsătoria fictivă) [art. 295 alin. (1) C. civ.].

Comparând reglementarea precedentă cu cea actuală, se poate lesne observa faptul că legiuitorul a eliminat din rândul cauzelor de nulitate absolută a căsătoriei următoarele situații: lipsa de publicitate a declarației de căsătorie (art. 19 coroborat cu art. 13¹ C. fam.), încheierea căsătoriei de către persoana lipsită vremelnic de facultățile mintale (art. 19 coroborat cu art. 9 teza a II-a C. fam.). De asemenea, a fost legiferată nulitatea absolută a căsătoriei fictive, precum și a căsătoriei încheiate între persoane de același sex. În ceea ce privește încheierea căsătoriei de către persoana lipsită vremelnic de facultățile mintale, cât timp nu are discernământul faptelor sale, aceasta reprezintă în actuala reglementare cauză de nulitate relativă a căsătoriei.

---

⁶⁹ A se vedea E. Florian, *op. cit.*, p. 62.

5.2.2. Încheierea căsătoriei de către persoane de același sex

Încheierea căsătoriei de către persoane de același sex este sancționată cu nulitatea absolută a căsătoriei, astfel cum rezultă din prevederile art. 293 alin. (1) coroborat cu art. 271 teza I C. civ. Diferențierea sexuală se dovedește prin certificatele de naștere care atestă și sexul persoanei⁷⁰. Potrivit instanțelor de judecată, nepotrivirea fiziologică ce afectează sau împiedică desfășurarea normală a raporturilor conjugale nu poate conduce la nulitatea căsătoriei⁷¹. În cazul în care nepotrivirea fiziologică este indicată ca motiv de divorț, instanța se va pronunța doar după administrarea în cauză a probei cu expertiza medico-legală. Considerăm că, în acord cu decizia menționată mai sus, nepotrivirea fiziologică, chiar și în cazul în care o expertiză medico-legală concluzionează împiedicarea continuării căsătoriei, nu constituie caz de nulitate a căsătoriei, ci motiv de divorț. În acest sens, această concluzie are la bază faptul că așa-zisa potrivire fiziologică nu se regăsește reglementată de legiuitor ca fiind o condiție de fond pentru încheierea căsătoriei.

5.2.3. Lipsa materială a consimțământului la încheierea căsătoriei

Consimțământul este de esența căsătoriei, concluzie ce rezultă de asemenea din prevederile art. 16 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, potrivit căreia, căsătoria nu poate fi încheiată în lipsa unui consimțământ liber și deplin al viitorilor soți.

Din punct de vedere practic, potrivit opiniei exprimate în doctrină⁷², ne-am putea afla într-un caz de nulitate absolută a căsătoriei având la bază lipsa consimțământului în situația în care unul sau ambii viitori soți au refuzat să consimtă la încheierea căsătoriei, iar în ciuda acestei împrejurări, ofițerul de stare civilă a declarat încheiată căsătoria, ori în cazul în care căsătoria a fost oficiată în lipsa unuia dintre soți, sau în lipsa ambilor soți.

5.2.4. Încheierea unei noi căsătorii de către o persoană căsătorită (bigamia)

Legiuitorul a înțeles să sancționeze ferm încălcarea principiului monogamiei, sens în care potrivit prevederilor art. 293 C. civ., este lovită de nulitate absolută căsătoria încheiată cu încălcarea dispozițiilor prevăzute, printre altele, la art. 273 C. civ. Această cauză de nulitate absolută era prevăzută și în

---

⁷⁰ A se vedea A. Bacaci, C.- C. Hageanu, V.- C. Dumitrache, *op. cit.*, p. 23.

⁷¹ A se vedea Trib. Suprem, S. civ., Dec. civ. nr. 1823/1971 în C. D., 1971, p. 143-145 apud I. Albu, *Dreptul familiei*. Editura Didactică și Pedagogică, București, 1975, p. 195.

⁷² A se vedea E. Florian, *op. cit.*, p. 64.

reglementarea precedentă (art. 5 C. fam. coroborat cu art. 19 C. fam.). În jurisprudență, s-a constatat nulitatea absolută a căsătoriei subsecvente încheiate de unul din viitorii soți, care a pretins că nu avea cunoștință de faptul că, la data încheierii căsătoriei subsecvente, era în ființă și căsătoria anterioară, ca urmare a faptului că acesta a avut convingerea că soția sa din căsătoria anterioară se va ocupa personal de divorț, după ce a avut loc separarea în fapt a acestora⁷³. Pe de altă parte, în doctrină a fost exprimată opinia la care ne raliem, potrivit căreia, depunerea declarației de căsătorie⁷⁴ sau încheierea unei logodne⁷⁵ subsecvente unei căsătorii nu poate conduce la starea de bigamie, întrucât este necesar ca cea de-a doua căsătorie să fie efectiv încheiată.

5.2.5. Încheierea căsătoriei între rude în gradul prohibit de lege

Căsătoria între rudele în linie dreaptă indiferent de grad, precum și între cele în linie colaterală până la gradul al patrulea inclusiv, indiferent dacă rudenii este firească sau civilă⁷⁶ este sancționată cu nulitatea absolută (art. 274 alin. (1) C. civ., coroborat cu dispozițiile art. 293 C. civ.). Arătăm că prevederi similare s-au regăsit și în reglementarea precedentă, respectiv la art. 6 și art. 19 C. fam.

În ceea ce privește rudenii rezultată din adopție, din cuprinsul dispozițiilor art. 274 alin. (3) C. civ. rezultă că este interzisă căsătoria între adoptator și rudele sale, pe de o parte și adoptat, pe de altă parte, această dispoziție fiind consecința firească a prevederilor art. 470 alin. (1) C. civ. Aceste dispoziții reprezintă consecința faptului că adopția creează o legătură pe care legea o asimilează din toate punctele de vedere rudenii firești⁷⁷, motiv pentru care, potrivit art. 293 alin. (1) C. civ., se sancționează cu nulitatea absolută căsătoria încheiată cu încălcarea dispozițiilor art. 274 C. civ.

Potrivit prevederilor art. 441 alin. (1) C. civ., reproducerea umană asistată medical cu terț donator nu determină nici o legătură de rudenii între copil și donator, legătura de rudenii existând doar între părinții sau părintele, după caz, care a apelat la reproducerea umană asistată medical cu terț donator și copilul rezultat în urma acestei proceduri. Prin urmare, impedimentul rudenii, respectiv sancțiunea nulității căsătoriei se raportează la filiația și rudenii atribuite de lege, prin urmare va fi lovită de nulitate absolută căsătoria încheiată între, pe de o parte, copilul rezultat din reproducerea umană asistată cu terț

---

⁷³ A se vedea Jud. Cluj Napoca, Dec. nr. 4883/2017 din 26 iunie 2017, disponibilă la adresa web: <https://sintact.ro/#/search?sl=RO&q=Decizie%20nr.%204883~2F2017%20din%2026-iun-2017,%20Judecatoria%20Cluj%20Napoca>.

⁷⁴ A se vedea A. Bacaci, C.- C. Hageanu, V.- C. Dumitrache, *op. cit.*, p.142.

⁷⁵ A se vedea I. Nicolae, *Dreptul familiei în context național și în raporturile de drept internațional privat*, Editura Hamangiu, București, 2014, p. 51.

⁷⁶ A se vedea E. Florian, *op. cit.*, p. 42.

⁷⁷ A se vedea M. M. Oprescu, M. A. Oprescu, M. Șcheaua, *op. cit.*, p. 51.

donator și părinții care au apelat la această procedură, respectiv rudele copilului astfel rezultat, pe de altă parte.

5.2.6. Încheierea căsătoriei de către alienatul sau debilul mintal

Spre deosebire de reglementarea precedentă, actuala reglementare a statuat ferm că încheierea căsătoriei alienatului sau debilului mintal a fost prevăzută sub sancțiunea nulității absolute (art. 276 C. civ. coroborat cu art. 293 C. civ.), în timp ce lipsa discernământului la încheierea căsătoriei a fost prevăzută sub sancțiunea nulității relative (art. 299 C. civ.).

Cu privire la corecta soluționare a unei acțiuni în constatarea unei căsătorii ca urmare a alienației sau debilității mintale (a unuia dintre soți la momentul încheierii căsătoriei), în practica judiciară⁷⁸ s-a decis că, în cauză trebuie administrată proba cu expertiza psihiatrică pentru a stabili dacă soțul era alienat mintal sau debil mintal la data încheierii căsătoriei, întrucât doar în această situație căsătoria va fi lovită de nulitate absolută.

5.2.7. Încheierea căsătoriei de către minorul care nu a împlinit vârsta de 16 ani

Căsătoria reclamă maturitate, însușire necesară asumării obligațiilor pe care acesta le presupune, motiv pentru care, potrivit art. 272 alin. (1) C. civ., vârsta matrimonială este de 18 ani.

Cu toate acestea, prin intermediul art. 272 alin. (2) – (5) C. civ., legiuitorul a instituit o excepție, permițând căsătoria minorilor care au împlinit vârsta de 16 ani, în condiții ferm stabilite, cu precizarea că, în conformitate cu prevederile art. 294 alin. (1) C. civ., căsătoria încheiată de minorul care nu a împlinit vârsta de 16 ani este lovită de nulitate absolută. În reglementarea anterioară, această cauză de nulitate absolută era prevăzută de art. 19 C. fam. coroborat cu art. 4 C. fam.

O altă precizare importantă⁷⁹ este aceea că nulitatea absolută a căsătoriei intervine indiferent dacă, la data încheierii căsătoriei, unul sau ambii soți nu împliniseră vârsta de 16 ani, respectiv, indiferent dacă aceștia obținuseră sau nu avizul, încuviințările și autorizarea prevăzute de prevederile art. 272 alin. (2) - (5) C. civ.

5.2.8. Încheierea căsătoriei în alt scop decât acela de a întemeia o familie (Căsătoria fictivă)

---

⁷⁸ A se vedea C. S. J., S. civ., Dec. nr. 2980/29 noiembrie 1995 în Buletinul Jurisprudenței, *Culegere de decizii pe anul 1995*, Editura "PROEMA" Baia Mare, 1996, p. 71.

⁷⁹ A se vedea E. Florian, *op. cit.*, p. 64.

Căsătoria fictivă este prevăzută de dispozițiile art. 295 C. civ., sub sancțiunea nulității absolute. În ceea ce privește modalitatea de redactare a prevederilor art. 295 C. civ., în forma actuală, personal, apreciez că aceasta este criticabilă, întrucât concluzia ce se desprinde din cuprinsul acestor dispoziții este că, pentru a ne afla în prezența unei căsătorii fictive, viitorul soț sau viitorii soți, după caz, trebuie să fie animați, nu doar de un singur scop, ci de „alte scopuri -*mai multe scopuri* (s.n.) decât acela de a întemeia o familie“. Sub acest aspect, apreciez că o asemenea abordare este eronată, întrucât, unul dintre viitorii soți sau ambii nu trebuie să fie motivați de o multitudine de alte scopuri străine intenției matrimoniale pentru a încheia căsătoria fictivă, ci poate fi vorba și de un singur alt scop, diferit de acela de a întemeia o familie. În raport cu cele prezentate, exprim opinia că *de lege ferenda*, prevederile art. 295 C. civ. ar trebui să aibă următorul conținut „căsătoria încheiată în alt scop decât acela de a întemeia o familie este lovită de nulitate absolută“.

Rațiunea instituirii sancțiunii nulității căsătoriei fictive constă în aceea, că părțile nu exprimă un consimțământ sincer, ci încheie căsătoria în scopul de a realiza o serie de efecte secundare⁸⁰, nu în mod obligatoriu specifice căsătoriei, dar generate de încheierea căsătoriei.⁸¹

Căsătoria de conveniență constituie un exemplu concludent al căsătoriei fictive, aceasta reprezentând „căsătoria încheiată cu singurul scop de a eluda condițiile de intrare și ședere a străinilor și de a obține dreptul de ședere pe teritoriul României” [art. 2 lit. 1) din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România ⁸²].

5.2.9. Încheierea căsătoriei cu nerespectarea formalităților de solemnitate și publicitate aferente

Actul căsătoriei are caracter solemn, fapt ce reiese din obligația viitorilor soți de a se prezenta la data stabilită la sediul autorității competente în fața ofițerului de stare civilă și împreună cu doi martori [art. 287 alin. (1) C. civ.]. Astfel, nulitatea absolută a căsătoriei va interveni dacă instanța de judecată constată încălcarea uneia din formalitățile enunțate la art. 287 alin. (1) C. civ. Aceeași abordare a legiuitorului se regăsea și în vechea reglementare (art. 16 C. fam. coroborat cu art. 19 C.fam).

---

⁸⁰ De-a lungul vremii, instanțele de judecată au procedat la anularea căsătoriilor pentru motive de fictivitate, viitorii soți necăsătorindu-se în vederea întemeierii unei familii, ci în vederea obținerea unui credit bancar pentru achiziționarea unei locuințe pentru tinerii căsătoriți sau chiar în vederea obținerea unei parohii de către un preot.

⁸¹ A se vedea E. Florian, *Dreptul familiei*, Ediția 4, Editura C. H. Beck, 2011, p. 72.

⁸² Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 194/2002 a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 955 din 27 decembrie 2002 și, apoi, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 421 din 5 iunie 2008, fiind ulterior modificată și completată.

Urmare faptului că întocmirea actului de căsătorie în registrul actelor de stare civilă reprezintă o formalitate ulterioară încheierii căsătoriei, această operațiune nu poate fi calificată că fiind un element de solemnitate⁸³, concluzie ce reiese în mod neîndoielnic din prevederile art. 289 C. civ. În consecință, neîntocmirea actului de căsătorie nu conduce la nulitatea căsătoriei.

Necompetența ofițerului de stare civilă la încheierea căsătoriei reprezintă și ea o cauză de nulitate absolută a căsătoriei. Dar, necompetența ofițerului de stare civilă comportă două componente: cea cu privire la calitatea acestuia (necompetența *rationae materiae*), respectiv cea referitoare la teritoriul pe care poate activa (necompetența *rationae loci*).

5.3. CAUZELE DE NULITATE RELATIVĂ A CĂSĂTORIEI

5.3.1. Considerații introductive

Dacă potrivit reglementării precedente, exista o singură cauză de anulabilitate a căsătoriei, respectiv vicierea consimțământului unuia dintre soți prin eroare privitoare la identitatea fizică a celuilalt soț, prin viclenie sau prin violență (art. 21 din Codul familiei), în actuala reglementare reprezintă cauze de nulitate relativă a căsătoriei: încheierea căsătoriei în lipsa încuviințărilor sau autorizărilor necesare [art. 297 alin. (1)]; vicierea consimțământului unuia dintre soți (art. 298 C. civ.); încheierea căsătoriei de către o persoană lipsită vremelnic de discernământ [art. 299 C. civ.] și încheierea căsătoriei între tutore și persoana minoră aflată sub tutela sa [art. 300 C. civ.].

5.3.2. Încheierea căsătoriei în lipsa încuviințărilor sau autorizărilor necesare

Căsătoria minorului în vârstă de minim 16 ani pentru motive temeinice reprezintă o excepție de la prevederile art. 272 alin. (1) C. civ. Având în vedere capacitatea de exercițiu restrânsă a minorului, potrivit art. 41 alin. (1) C. civ., acesta încheie acte juridice cu încuviințarea părinților sau a tutorelui, după caz, precum și cu autorizarea instanței de tutelă, în cazurile prevăzute de lege.

Lipsa încuviințărilor, respectiv a autorizării menționate la prevederile art. 272 alin. (2), (4), (5) C. civ. se sancționează cu nulitatea relativă a căsătoriei, astfel cum prevăd dispozițiile art. 297 C. civ.

Prin urmare, va fi lovită de nulitate relativă, căsătoria încheiată fără încuviințarea părinților sau a unuia dintre părinții firești sau adoptatori nedivorțați la momentul încheierii căsătoriei minorului, precum și căsătoria încheiată fără încuviințarea părinților divorțați, dar care exercită împreună autoritatea părintească⁸⁴. De asemenea, sancțiunea nulității relative a căsătoriei intervine și în cazul în care căsătoria

---

⁸³ A se vedea T. Bodoașcă, *op. cit.*, p. 83 și urm.

⁸⁴ A se vedea E. Florian, *op. cit.*, p. 74.

este încheiată în lipsa încuviințării părinților sau a unuia dintre părinții din afara căsătoriei și care conviețuiesc⁸⁵. Totodată, aceeași va fi sancțiunea în cazul în care căsătoria este încheiată în lipsa încuviințării părintelui care exercită singur autoritatea părintească, urmare faptului că celălalt părinte este, fie, decedat sau aflat în imposibilitate de a-și exprima voința, sau urmare hotărârii de divorț, i s-a retras exercițiul autorității părintești.

5.3.3. Vicierea consimțământului unuia dintre viitorii soți

Vicierea consimțământului la momentul încheierii căsătoriei prin eroare, dol sau violență este sancționată cu nulitatea relativă a căsătoriei, astfel cum dispun prevederile art. 298 alin. (1) C. civ.

Potrivit art. 298 alin. (2) C. civ. în materia încheierii căsătoriei eroarea reprezintă viciu de consimțământ, doar atunci când poartă asupra identității fizice a celuilalt soț. Prin urmare, orice altă eroare (spontană sau neprovocată) asupra unor calități fizice sau psihice, asupra caracterului, temperamentului, referitoare la pregătirea profesională, condiția socială sau materială, sau chiar asupra statutului civil al viitorului soț nu produce consecințe în planul valabilității căsătoriei⁸⁶.

Vicierea consimțământului a cel puțin unuia dintre viitorii soți, prin dol, la încheierea căsătoriei se sancționează cu nulitatea relativă a căsătoriei, potrivit prevederilor art. 298 alin. (1) C. civ.

Având în vedere faptul că scopul manevrelor dolosive este încheierea căsătoriei, în mod judicios s-a afirmat în doctrină⁸⁷ că, pentru a conduce la nulitatea relativă a căsătoriei, mașinațiunile trebuie să poarte asupra aspectelor ce țin de persoana și personalitatea viitorului soț, ce pot influența relațiile conjugale, precum starea de sănătate, vârsta, statutul profesional, educația, reputația, antecedentele maritale, confesiunea, respectiv situația materială.

Potrivit prevederilor art. 298 alin. (1) C. civ., potrivit căroră, căsătoria poate fi anulată la cererea soțului al cărui consimțământ a fost viciat prin violență. Cu toate acestea, având în vedere cadrul în care se oficiază căsătoria, este dificil de imaginat un caz de violență la momentul încheierii căsătoriei.

Violența poate fi exercitată nu doar de către viitorul soț, ci și de către un terț, cu condiția ca soțul al cărui consimțământ nu a fost viciat să fi cunoscut, sau să fi trebuit să cunoască violența săvârșită de către terț. De asemenea, investită cu o acțiune în anularea căsătoriei pentru vicierea consimțământului prin violență, instanța de judecată se va pronunța cu respectarea prevederilor art. 1216 alin. (4) C. civ., respectiv ținând seama de vârsta, starea socială, sănătatea și caracterul celui asupra căruia s-a exercitat

---

⁸⁵ Ibidem.

⁸⁶ Idem, p. 34.

⁸⁷ Idem, p. 72.

violența, dar și de orice altă împrejurare ce ar fi putut influența starea acestuia la momentul încheierii actului juridic al căsătoriei⁸⁸.

5.3.4. Încheierea căsătoriei de către o persoană lipsită vremelnic de discernământ

Conform art. 299 C. civ., căsătoria încheiată de persoana lipsită vremelnic de discernământ este anulabilă. O precizare esențială⁸⁹ este aceea că pot exista situații în care, deși din punct de vedere legal, o persoană are discernământ, în fapt aceasta poate fi lipsită de temporar de discernământ, acesta fiind cazul persoanelor în stare de hipnoză, ebrietate sau delir, furie extremă⁹⁰. Nulitatea relativă a căsătoriei încheiate de persoana lipsită vremelnic de discernământ se acoperă dacă soții au conviețuit mai mult de 6 luni de la data la care a fost descoperită lipsa vremelnică a facultăților mintale, precum și în situațiile în care soția a născut sau a rămas însărcinată.

5.3.5. Încheierea căsătoriei între tutore și persoana minoră aflată sub tutela sa

Interzicerea căsătoriei între tutore și persoana minoră aflată sub tutela sa are la bază considerente de ordin moral și are ca scop protejarea minorului aflat sub tutelă, întrucât tutorele are obligația de a se îngriji de creșterea minorului, motiv pentru care, în mod pertinent, unii autori⁹¹ au apreciat că aceste relații nu trebuie să afectate de posibilitatea existenței unor relații conjugale între tutore și persoana minoră aflată sub tutela sa. De aceea, legiuitorul a edictat la art. 275 C. civ., interdicția căsătoriei între tutore și persoana minoră aflată sub tutela sa și a prevăzut sancțiunea nulității relative pentru încălcarea acestei interdicții, la art. 300 C. civ.

6. CAPITOLUL IV- REGIMUL JURIDIC AL NULITĂȚII CĂSĂTORIEI

6.1. PRELIMINARI

---

⁸⁸ A se vedea Trib. Suprem, S. Civ., Dec. nr. 1005/1974, în CD 1974, p. 166-167. Potrivit acestei instanțe aprecierea actelor de violență trebuie efectuată în raport de starea psihică a soțului respectiv.

⁸⁹ A se vedea A. Gherghe, *Nulitatea actului juridic al căsătoriei în Noul Cod civil, Studii și comentarii, cit. supra*, p. 691.

⁹⁰ A se vedea I. Reghini, Ș. Diaconescu, P. Vasilescu, *op. cit.*, p. 586.

⁹¹ A se vedea I. P. Filipescu, A. I. Filipescu, *op. cit.*, p. 26.

Prevederile art. 1246 alin. (3) C. civ. permit ca nulitatea actului juridic civil să fie constatată sau declarată prin acordul părților, dacă legea nu dispune altfel. Cu toate acestea, nulitatea căsătoriei trebuie să fie supusă controlului instanțelor de judecată pe calea unei acțiuni judecătorești⁹².

6.2. Regimul juridic al nulității absolute a căsătoriei

În conformitate cu prevederile art. 296 C. civ., poate avea calitatea procesuală activă într-o acțiune vizând nulitatea absolută a căsătoriei, orice persoană interesată. Prin urmare, ar putea introduce acțiunea în anularea căsătoriei oricare dintre soți, rudele soților, creditorii ai soților, serviciul de stare civilă, terți, desigur, cu precizarea că, oricare din aceste persoane trebuie să facă dovada unui interes în introducerea acțiunii menționate, sub sancțiunea respingerii acțiunii ca fiind lipsită de interes. Cu toate acestea, potrivit dispozițiilor art. 296 teza a II-a C. civ., procurorul nu poate introduce acțiunea în anularea căsătoriei după încetarea sau desfacerea acesteia, cu excepția cazului în care acționează pentru apărarea drepturilor minorilor sau a persoanelor puse sub interdicție.

Dispozițiile art. 296 C. civ. care reglementează titularii dreptului de a invoca nulitatea absolută a căsătoriei, nu prevăd un termen de prescripție aplicabil, motiv pentru care, sunt incidente dispozițiile art. 1249 alin. (1) C. civ., conform căroră „dacă prin lege nu se prevede altfel, nulitatea absolută poate fi invocată oricând, fie pe cale de acțiune, fie pe cale de excepție”. În acest context, similar dreptului francez (art. 184 C. civ. fr.) care permite persoanelor interesate, precum și Ministerul Public să introducă acțiunea în constatarea nulității căsătoriei în termen de 30 de ani de la data încheierii acesteia apreciem că *de lege ferenda* imprescriptibilitatea dreptului la acțiunea în constatarea nulității absolute trebuie eliminată din dreptul nostru. Soluția prevăzută în dreptul francez este preferabilă pentru motive ce țin de asigurarea securității circuitului civil, care poate fi sub semnul amenințării în cazul admiterii acțiunii în constatarea nulității absolute a căsătoriei, după ce aceasta din urmă a produs efecte pentru perioade îndelungate de timp.

Potrivit prevederilor 294 alin. (2) C. civ., nulitatea absolută a căsătoriei încheiate de minorul care nu a împlinit vârsta de 18 ani se acoperă dacă, până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești, ambii soți au împlinit vârsta de 18 ani sau dacă soția a rămas însărcinată.

Conform dispozițiilor art. 295 alin. (2) C. civ., nulitatea căsătoriei fictive se acoperă dacă până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești privind nulitatea absolută a căsătoriei, a intervenit conviețuirea soților, soția a născut sau a rămas însărcinată ori au trecut doi ani de la încheierea căsătoriei.

---

⁹² A se vedea A. Gherghe, *Nulitatea actului juridic al căsătoriei* în M. Uliescu, în *Noul Cod civil, Studii și comentarii, cit. supra*, p. 687.

În ceea ce privește conviețuirea soților, cum legiuitorul nu reglementat o durată minimă a conviețuirii soților, aceasta reprezintă cea mai facilă cauză de acoperire a nulității absolute a căsătoriei, apreciez că *de lege ferenda* conviețuirea soților poate duce la acoperirea nulității căsătoriei fictive doar dacă nu a intervenit exclusiv ulterior inițierii litigiului privind nulitatea căsătoriei.

6.3. Regimul juridic al nulității relative a căsătoriei

Acțiunea în declararea nulității căsătoriei are caracter personal, motiv pentru care aceasta nu poate fi promovată decât de cei cu privire la care nu au fost respectate condițiile care generează nulitatea relativă a căsătoriei.

Conform dispozițiilor art. 301 alin. (1) C. civ., acțiunea în anulabilitatea căsătoriei poate fi introdusă în termen de 6 luni, cu precizarea că termenul de 6 luni curge în mod diferit, în funcție de situațiile care au generat nulitate relativă a căsătoriei.

În conformitate cu art. 303 alin. (1) C. civ., în cazurile prevăzute de art. 272 alin. (2), (4) și (5), anulabilitatea căsătoriei se acoperă dacă până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești, s-au obținut încuviințările și autorizarea cerute de lege.

În ceea ce privește modalitatea de redactare a dispozițiilor art. 303 alin. (1) C. civ., apreciem că raportarea la „cazurile prevăzute la art. 272 alin. (2), (4) și (5) C. civ., fără a face referire expresă la încălcarea prevederilor art. 272 alin. (2), (4) și (5) C. civ, este eronată, în contextul în care anulabilitatea căsătoriei este generată de încălcarea acestor dispoziții, și nu de dispozițiile art. 272 alin. (2), (4) și (5) C. civ., în sine. Prin urmare, *de lege ferenda*, propun reformularea textului art. 303 alin. (1) C. civ., după cum urmează: „anulabilitatea căsătoriei rezultată din încălcarea dispozițiilor art. 272 alin. (2), (4) și (5) se acoperă dacă, până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești, s-au obținut încuviințările și/sau autorizarea cerute de lege, după caz.”

Potrivit dispozițiilor art. 303 alin. (2) C. civ., nulitatea relativă rezultată din vicierea consimțământului, sau din lipsa facultăților mintale la data încheierii căsătoriei, se acoperă dacă a intervenit conviețuirea soților pe o durată de 6 luni de la data încetării violenței, sau de la data descoperirii dolului, a erorii ori a lipsei vremelnice a facultăților mintale.

Totodată, potrivit art. 303 alin. (3) C. civ., în toate cazurile, nulitatea se acoperă în cazul în care între timp, ambii soți au împlinit 18 ani sau dacă soția a născut ori a rămas însărcinată. Textul art. 303 alin. (3) C. civ. prilejuiește o serie de observații. În ceea ce mă privește, apreciez că prevederile se aplică persoanelor care la data încheierii căsătoriei erau minore, cu sau fără capacitate deplină de exercițiu, întrucât, prevederile art. 272 alin. (2), (4), (5) C. civ. nu disting după cum minorul care a împlinit vârsta de 16 ani are sau nu capacitate deplină de exercițiu.

În același context, arătăm că în eventualitatea în care ambii viitori soți sunt la data încheierii căsătoriei minori care au împlinit vârsta de 16 ani și parcurg procedura prevăzută de art. 272 alin. (2) C. civ., presupunând că unul dintre viitorii soți nu obține încuviințările sau autorizarea prevăzute de dispozițiile menționate, în timp ce celălalt viitor soț obține atât încuviințarea, respectiv autorizarea necesară, apreciem că cerința legiuitorului privind acoperirea nulității căsătoriei în cazul în care ambii soți împlinesc vârsta de 18 ani, este excesivă. În exemplul redat mai sus, opinăm că acoperirea nulității relative a căsătoriei ar trebui să intervină odată cu împlinirea vârstei de 18 ani de către soțul care nu obținuse încuviințarea sau autorizarea în condițiile art. 272 alin. (2) C. civ.

7. CAPITOLUL V

ASPECTE DE ORDIN PROCEDURAL PRIVIND CONSTATAREA SAU DECLARAREA NULITĂȚII CĂSĂTORIEI

Potrivit art. 265 C. civ., competență să soluționeze acțiunea privind desființarea căsătoriei pentru motive de nulitate este instanța de tutelă și de familie, iar din punct de vedere material- judecătoria, astfel cum reiese din dispozițiile art. 94 alin. (1) lit. a) C. pr. civ. Competența teritorială de soluționare a cererilor privind nulitatea/ anulabilitatea căsătoriei aparține instanței de la domiciliul pârâtului, potrivit art. 107 alin. (1) C. pr. civ .

Cererea de chemare în judecată privind constatarea nulității absolute a căsătoriei sau declararea nulității căsătoriei trebuie să cuprindă elementele prevăzute la art. 194 C. pr. civ. În ceea ce privește înscrisurile anexate cererii de chemare în judecată, apreciem că, similar dispozițiilor art. 916 alin. (3) C. pr. civ., privind divorțul, în situația în care calitatea de reclamant în acțiunea având ca obiect constatarea desființarea căsătoriei, o are unul din soți, acesta va depune și certificatul de căsătorie, precum și copii ale certificatelor de naștere ale copiilor minori rezultați din căsătorie.

În temeiul prevederilor art. 208 C. pr. civ., întâmpinarea este obligatorie, iar nedepunerea acesteia în termenul de 25 zile de la comunicare, prevăzut la art. 201 C. pr. civ., conduce la decăderea pârâtului din dreptul de a mai propune probe și de a invoca excepții, în afara celor de ordine publică, dacă legea nu prevede altfel.

Odată cu desființarea căsătoriei, instanța de tutelă va hotărî și cu privire la raporturile dintre părinți și copiii lor minori, potrivit art. 396 alin. (1) C. civ. Prin urmare, instanța de tutelă se va pronunța și cu privire la exercitarea autorității părintești (art. 397- art. 399 C. civ.), locuința copilului (art. 400 C. civ.), drepturile părintelui separat de copil (art. 401 C. civ.), stabilirea contribuției părinților la cheltuielile de creștere, educare, învățatură și pregătire profesională a copiilor (art. 402 C. civ.).

Hotărârile pronunțate în acțiunile în nulitatea căsătoriei sunt constitutive de drepturi. Acestea sunt opozabile *erga omnes*, astfel cum rezultă din cuprinsul art. 306 alin. (1) C. civ., deoarece modifică starea civilă a persoanelor care au fost căsătorite, iar starea civilă având un caracter indivizibil, nu diferă în raport cu persoanele față de care este considerată⁹³. Pentru a fi opozabile *erga omnes*, hotărârile sus amintite trebuie menționate pe marginea actului de căsătorie, astfel cum prevăd dispozițiile art. 43 lit. c) și art. 48 din Legea nr. 119/1996.

Conform art. 99 alin. (3) C. civ., hotărârea judecătorească⁹⁴ dată cu privire la starea civilă a unei persoane este opozabilă oricărei alte persoane, cât timp printr-o nouă hotărâre nu s-a stabilit contrariul. Astfel, în conformitate cu art. 101 teza a II-a C. civ., instanța care s-a pronunțat ultima asupra fondului va comunica din oficiu hotărârea definitivă de constatare a nulității sau de anulare a căsătoriei către serviciul public comunitar local de evidență a persoanelor.

Conform art. 306 alin. (2) C. civ., nulitatea căsătoriei nu este opozabilă terților în privința unui act încheiat anterior ce a intervenit între acel terț și soț/soți, cu excepția cazului în care au fost îndeplinite formalitățile de publicitate prevăzute de lege privind acțiunea în nulitatea sau în anulabilitatea căsătoriei, sau terțul a cunoscut, anterior încheierii actului, pe altă cale, cauza de nulitate a căsătoriei. .

8. CAPITOLUL VI - EFECTELE NULITĂȚII CĂSĂTORIEI

8.1. PRELIMINARII

Efectele nulității căsătoriei sunt reglementate în Codul civil la Titlul II, Capitolul IV, Secțiunea a 3-a, denumită „Efectele nulității căsătoriei”, secțiune ce cuprinde: Căsătoria putativă (art. 304), Situația copiilor (art. 305), Opozabilitatea hotărârii judecătorești (art. 306). Arătăm că, indiferent dacă instanța de judecată constată nulitatea absolută sau relativă a căsătoriei, efectele nulității căsătoriei nu vor fi diferite după cum s-a constatat nulitatea absolută, sau s-a pronunțat nulitatea relativă a căsătoriei.

Principala consecință a sancțiunii nulității absolute sau relative a căsătoriei este aceea că se va considera că drepturile și obligațiile dintre soți nu au existat niciodată, ca urmare a regulii desființării retroactive a căsătoriei, regulă ce trebuie raportată la relațiile personale dintre soți, la capacitatea de exercițiu a acestora și la relațiile lor patrimoniale.

De la regula retroactivității nulității căsătoriei, există două situații ce se constituie în excepții de la această regulă, și anume, căsătoria putativă, respectiv situația copiilor născuți dintr-o căsătorie nulă sau anulată ce vor fi analizate în cele ce urmează.

---

⁹³ A se vedea I. P. Filipescu, A. I. Filipescu, *op. cit.*, p. 205.

⁹⁴ Dispozițiile art. 99 alin. (3) C. civ. se referă de fapt la hotărârea judecătorească definitivă.

8.2. CĂSĂTORIA PUTATIVĂ

8.2.1. Considerații introductive în privința căsătoriei putative

Căsătoria putativă a fost definită ca fiind căsătoria nulă sau anulată prin hotărârea definitivă a instanței, la încheierea căreia, cel puțin unul dintre soți a fost de bună-credință⁹⁵. Scopul noțiunii căsătoriei putative și, implicit, scopul instituirii acestei excepții de la regula retroactivității nulității căsătoriei a fost acela, ca efectele nulității căsătoriei să se producă de o manieră mai blândă față de soțul care a fost de bună-credință, la încheierea unei căsătorii lovite de nulitate. Astfel, instituția căsătoriei putative pare a fi un exemplu de îmbinare a buneii-credințe cu echitatea, întrucât a aplica soțului de bună-credință la încheierea căsătoriei, precum și celui de rea-credință același tratament ar fi contrar echității⁹⁶.

8.2.2. Condițiile de fond ale căsătoriei putative

Cele trei condiții ale căsătoriei putative sunt existența unei căsătorii nule sau anulabile, buna-credință a unuia sau a ambilor viitori soți, existența unei hotărâri judecătorești definitive privind nulitatea sau anularea căsătoriei.

Existența unei căsătorii nule sau anulabile rezultă din prevederile art. 304 C. civ., care aduc în prim plan „soțul de bună-credință la încheierea unei căsătorii nule sau anulate”. Prin urmare, beneficiul putativității nu poate fi acordat decât unei căsătorii celebrate și înregistrate potrivit legii⁹⁷.

În actuala reglementare a fost legiferat principiul exercitării drepturilor și obligațiilor cu bună-credință, prin intermediul dispozițiilor art. 14 alin. (1) C. civ., iar prin art. 14 alin. (2) C. civ., se instituie totodată o prezumție legală relativă⁹⁸.

În contextul căsătoriei, buna-credință alcătuiește însăși substanța putativității și constă în necunoașterea de către unul, sau ambii soți, a viciului de care este lovită căsătoria. Cu alte cuvinte, buna-credință are la bază convingerea desăvârșită a unuia sau a ambilor soți că, ceea ce au făcut căsătorindu-se, aveau dreptul să facă⁹⁹. Astfel cum rezultă din prevederile art. 304 alin. (1) C. civ., în aprecierea incidenței căsătoriei putative, fundamental este momentul în raport de care se apreciază buna-credința a

---

⁹⁵ A vedea F. A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei, *op. cit.*, p. 244.

⁹⁶ A se vedea D. Gherasim, *Buna-credință în raporturile juridice civile*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1981, p.196.

⁹⁷ A se vedea M. M. Oprescu, M. A. Oprescu, M. Șcheaua, *op. cit.*, p. 90.

⁹⁸ A se vedea F. A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei, *op. cit.*, p. 15.

⁹⁹ A se vedea D. Gherasim, *op. cit.*, p. 197 și urm.

soților, respectiv momentul încheierii căsătoriei¹⁰⁰, respectiv momentul în care ofițerul de stare civilă, după ce ia consimțământul fiecăruia dintre viitorii soți, îi declară căsătoriți.

Potrivit art. 14 C. civ., buna-credință se prezumă, persoana care invocă reaua-credință va avea sarcina probei acestui fapt, având totuși în acest sens, dreptul de a utiliza orice mijloc de probă. În aprecierea bunei-credințe, instanța de judecată va avea în vedere un criteriu subiectiv, raportat la condițiile speciale ale fiecărei persoane¹⁰¹.

În ceea ce privește buna-credință a viitorilor soți la încheierea căsătoriei nule sau anulabile, în practica judiciară s-a concluzionat asupra faptului că, în anumite cazuri de nulitate a căsătoriei, cum ar fi bigamia, sau căsătoria fictivă, buna-credință nu poate fi invocată decât de către unul dintre soți, prin urmare doar acesta din urmă parte, se va putea prevala de beneficiul putativității¹⁰².

Hotărârea judecătorească privind anularea căsătoriei are ca principal efect modificarea stării civile a soților și este opozabilă terților care au obligația să o recunoască și să o respecte.

Astfel cum reiese din cuprinsul dispozițiilor art. 304 alin. (1) C. civ., legiutorul a avut în vedere noțiunea de hotărâre judecătorească definitivă, motiv pentru care, în cauză edificatoare sunt prevederile art. 634 C. pr. civ., care enumeră limitativ hotărârile definitive.

Cu toate acestea, nulitatea căsătoriei nu este opozabilă terților în privința unui act ce a intervenit între acel terț și soț sau soți, după caz, în intervalul cuprins între îndeplinirea formalităților de publicitate a convenției matrimoniale și realizarea formalităților de publicitate, în baza hotărârii definitive privind desființarea căsătoriei.

8.2.3. Efectele căsătoriei putative

Efectele căsătoriei putative în ipoteza bunei-credințe a ambilor soți

În mod similar reglementării anterioare, în situația în care ambii soți au fost de bună-credință la încheierea căsătoriei, nulitatea căsătoriei are drept consecință încetarea efectelor căsătoriei doar pentru viitor, nu și pentru trecut¹⁰³. În prezent, potrivit prevederilor art. 304 alin. (1) C. civ., încetarea efectelor căsătoriei se produce de la data rămânerii definitive a hotărârii privind nulitatea căsătoriei.

a. Efecte nepatrimoniale

În cazul în care ambii soți au fost de bună-credință la încheierea căsătoriei, până la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești de constatare a nulității sau de anulare a căsătoriei, aceștia au avut

---

¹⁰⁰ A se vedea T. Bodoașcă, *Dreptul familiei, cit. supra*, p. 283.

¹⁰¹ A se vedea T. R. Popescu, *op. cit.*, p. 344.

¹⁰² A se vedea I. P. Filipescu, G. Beileu, *Nulitatea căsătoriei în practica judiciară*, în „*Revista română de drept*” nr. 9/1971, p. 81.

¹⁰³ A se vedea D. Lupașcu, C. M. Crăciunescu, *op. cit.*, p. 198.

calitatea de soți, între aceștia au existat obligațiile reciproce de respect, fidelitate, sprijin moral, precum și obligația de a locui împreună, iar nerespectarea de către oricare dintre soți a obligației de fidelitate până la data rămânerii definitive a hotărârii privind nulitatea căsătoriei, constituie adulter¹⁰⁴.

Cu privire la nume, în situația în care unul dintre soți a luat cu ocazia căsătoriei numele celuilalt soț, sau numele lor reunite, acesta nu va putea păstra numele astfel dobândit, ulterior rămânerii definitive a hotărârii judecătorești de constatare a nulității sau de anulare a căsătoriei. Totodată, până la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești de constatare a nulității sau de anulare a căsătoriei, între soți, prescripția dreptului la acțiune, cât și prescripția dreptului de a cere executarea silită se consideră suspendate, potrivit art. 2532 pct. 1 C. civ., respectiv cu condiția ca între soți să nu fi intervenit separația în fapt.

Potrivit art. 39 alin. (2) C. civ., soțul care a dobândit capacitate de exercițiu pe calea căsătoriei va putea păstra acest drept, în situația în care, la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești de constatare a nulității sau de anulare a căsătoriei, acesta nu a împlinit vârsta de 18 ani.

b. Efecte patrimoniale

În planul relațiilor patrimoniale între soți generate de căsătoria putativă, esențiale sunt prevederile art. 304 alin. (2) C. civ., potrivit cărora, dispozițiile privitoare la divorț devin aplicabile în situația în care ambii soți sunt de bună-credință la momentul încheierii căsătoriei.

În primul rând, regimul matrimonial ales - legal sau convențional- se consideră a fi existat între soți și va produce efecte până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești privind constatarea nulității sau privind anularea căsătoriei. În acest sens, potrivit prevederilor art. 319 alin. (1) C. civ., „regimul matrimonial încetează prin constatarea nulității, anularea, desfacerea sau încetarea căsătoriei”.

În al doilea rând, se consideră că a existat obligația de întreținere între soți, obligație ce va subzista în temeiul art. 389 C. civ., dispoziție legală care îl îndreptățește pe fiecare din foștii soți să primească întreținere „dacă se află în nevoie din cauza unei incapacități de muncă survenite înainte de căsătorie ori în timpul căsătoriei”. În egală măsură, fiecare fost soț are dreptul la întreținere și în cazul în care incapacitatea are loc în termen de un an de la desființarea căsătoriei, dar cu condiția ca incapacitatea să fie generată de o împrejurare legată de căsătorie.

În al treilea rând, ca urmare a vocației succesoriale reciproce, soțul supraviețuitor va putea veni la moștenirea celuilalt soț, dacă decesul acestuia din urmă are loc înainte de data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești de desființare a căsătoriei. În al patrulea rând, fiecare dintre soți va putea păstra donațiile ce i-au fost făcute în vederea căsătoriei, fiind incidente prevederile art. 1030 C. civ.¹⁰⁵ În al

---

¹⁰⁴ A se vedea I. P. Filipescu, A. I. Filipescu, *op. cit.*, p. 207.

¹⁰⁵ A se vedea M. M. Oprescu, M. A. Oprescu, M. Șcheaua, *op. cit.*, p. 92.

cincilea rând, în situația în care între soți a intervenit o convenție matrimonială ce conține o clauză de preciput, potrivit căreia, soțul supraviețuitor va prelua fără plată, anterior partajului moștenirii, unul sau mai multe bunuri deținute în coproprietate sau în devălmășie, acest soț va avea dreptul să preia bunul sau bunurile ce fac obiectul clauzei de preciput, în cazul în care celălalt soț decedează înainte de rămânerea definitivă a hotărârii privind constatarea nulității căsătoriei sau a hotărârii de anulare a căsătoriei, după caz¹⁰⁶.

În al șaselea rând, în ceea ce privește prestația compensatorie reglementată de prevederile art. 390-395 C. civ., unii autori¹⁰⁷ în mod pertinent au remarcat că o asemenea prestație nu va putea fi reclamată de ambii soți, întrucât, prevederile legale sus menționate au drept scop acordarea unui beneficiu soțului neculpabil care să compenseze atât cât este posibil, un dezechilibru semnificativ, pe care nulitatea căsătoriei îl determină în condițiile de viață ale acestuia. Or, în prezentul caz, nu poate fi reținută vinovăția niciunui dintre soți. Nu în ultimul rând, un alt aspect esențial privind prestația compensatorie este acela că, în conformitate cu dispozițiile art. 390 alin. (2) C. civ., aceasta se poate acorda doar dacă durata căsătoriei a fost de cel puțin 20 de ani.

Efectele căsătoriei putative în ipoteza bunei-credințe a unui singur soț

În cazul în care doar unul dintre soți a fost de bună-credință la încheierea căsătoriei, în privința acestuia nulitatea căsătoriei va produce efecte doar de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești de constatare a nulității sau de anulare a căsătoriei. În privința soțului de bună-credință, efectele căsătoriei rămân intacte, până la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești de constatare a nulității sau de anulare a căsătoriei, în timp ce referitor la soțul de rea-credință, nulitatea produce efecte retroactive care urcă până la momentul încheierii căsătoriei.

a. Efecte nepatrimoniale

În planul raporturilor nepatrimoniale dintre soți, se consideră că obligația de fidelitate, obligația de respect, obligația sprijin moral, obligația de a locui împreună, precum și obligațiile conjugale au existat doar în sarcina soțului de bună-credință¹⁰⁸.

Totodată, în ipoteza bunei-credințe a unui singur soț, mai redăm următoarele consecințe: suspendarea cursului prescripției se consideră a fi operat doar în favoarea soțului de bună-credință, nici soțul de bună-credință și nici cel de rea-credință nu vor putea păstra numele dobândit pe calea căsătoriei, ci vor reveni

---

¹⁰⁶ A se vedea A. G. Gavrilăscu, *Discuții privind căsătoria putativă în actuala statornicire a codului civil român*, în „Dreptul” nr. 5/2014, p. 116.

¹⁰⁷ A se vedea: M. M. Oprescu, M. A. Oprescu, M. Șcheaua, *op. cit.*, p. 92; E. Florian, *op. cit.*, p. 85.

¹⁰⁸ A se vedea C. Mareș, *op. cit.*, p. 146.

la numele avut înainte de căsătorie, întrucât în privința numelui nu se vor aplica prevederile legale aplicabile divorțului.

Astfel cum rezultă din interpretare per a contrario a prevederilor art. 39 alin. (2) C. civ., soțul de rea-credință care a dobândit capacitate de exercițiu pe calea căsătoriei nu va putea păstra acest drept dacă la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești de constatare a nulității sau de anulare a căsătoriei, acesta nu a împlinit vârsta de 18 ani.

Mai mult, soțul de rea-credință este considerat a nu fi avut niciodată calitatea de soț, ca urmare a faptului că în privința sa nulitatea retroactivează, motiv pentru care el nu se poate prevala de nici unul din drepturile garantate în considerarea calității de fost soț¹⁰⁹.

b. Efecte patrimoniale

Aplicarea art. 304 alin. (2) C. civ., respectiv supunerea raporturilor patrimoniale dintre foștii soți, prevederilor divorțului, a generat numeroase discuții în literatura juridică. Astfel, în cazul în care art. 304 alin. (2) C. civ. și art. 304 alin. (1) C. civ. sunt interpretate în sensul că relațiile patrimoniale vor fi guvernate de regulile privind divorțul, rezultă că soțul de rea-credință este asimilat, din punct de vedere al efectelor patrimoniale, soțului dintr-o căsătorie valabilă, desfăcută prin divorț¹¹⁰.

La polul opus, dacă interpretarea oferită prevederilor de mai sus este că numai soțului de bună-credință îi este aplicabil tratamentul foștilor soți divorțați, regimul matrimonial devine dificil de anticipat. În acest sens, presupunând că doar soțul de bună-credință poate invoca clauzele din convenția matrimonială, iar, că o astfel de convenție nu există sau că este lovită de nulitate, regimul matrimonial aplicabil este cel al comunității legale, care va înceta prin desfacerea căsătoriei, dar soții vor rămâne coproprietari codevălmași până la stabilirea cotelor părți ce revin fiecăruia, potrivit art. 355 alin. (2) C. civ., respectiv art. 356 C. civ.¹¹¹.

În raport de această situație normativă, ne raliem opiniei¹¹² potrivit căreia, având în vedere faptul că dispozițiile art. 304 alin. (2) C. civ. fac referire la „foștii soți”, fără a opera vreo distincție după cum aceștia sunt de bună-credință sau de rea-credință, concluzia care se desprinde este că prevederile privind divorțul se aplică ambilor foști soți, indiferent dacă doar unul dintre aceștia a fost de bună-credință.

În același scop de a proteja buna-credință și de a sancționa reaua-credință a foștilor soți, a fost sugerată¹¹³ modificarea prevederilor art. 304 alin. (2) C. civ., în sensul că, drepturile și obligațiile fostului

---

¹⁰⁹ A se vedea E. Florian, *op. cit.*, p. 86.

¹¹⁰ Ibidem.

¹¹¹ Ibidem.

¹¹² A se vedea T. Bodoașcă, *Considerații referitoare la căsătoria putativă în reglementarea Codului civil român, cit. supra*, p. 183.

¹¹³ Ibidem, p. 184.

soț de bună-credință să fie identice cu cele ale soțului care a câștigat divorțul, iar cele ale fostului soț de rea-credință, să fie cele ale soțului împotriva căruia s-a pronunțat divorțul. O astfel de modificare ar îndreptăți fostul soț de bună-credință să beneficieze de dreptul la despăgubiri, la întreținere, respectiv la prestație compensatorie.¹¹⁴

În privința raporturilor patrimoniale, doar soțul de bună-credință poate beneficia de întreținere, în condițiile art. 389 C. civ., stipulate în materia divorțului, respectiv de dreptul de moștenire asupra bunurilor celuilalt soț, cu condiția ca decesul să fi survenit până la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești de constatare a nulității sau de anulare a căsătoriei.

În mod asemănător, doar soțul de bună-credință poate pretinde acordarea de despăgubiri în sensul art. 388 C. civ., respectiv acordarea unei prestații compensatorii potrivit art. 390-393 C. civ., respectiv întreținere, în condițiile art. 389 C. civ. În privința soțului de rea-credință, considerându-se că nu a existat căsătoria, acesta nu va avea dreptul la niciuna din prestațiile amintite mai sus.

Totodată, nulitatea căsătoriei conduce la nulitatea donației făcute soțului de rea-credință pe durata căsătoriei în privința căreia s-a constatat nulitatea absolută sau anulabilitatea.

În cazul în care în privința soților a fost aplicabil un regim matrimonial de comunitate, de acesta vor beneficia atât soțul de bună-credință, cât și cel de rea-credință. În cazul în care s-ar considera că bunurile dobândite de soțul de bună-credință sunt bunuri proprii ale acestuia, iar bunurile dobândite de soțul de rea-credință sunt bunuri comune, ne-am afla în prezența unui regim matrimonial ce nu a fost reglementat de lege¹¹⁵.

În sfârșit, în cazul în care între soți a intervenit o convenție matrimonială ce conține o clauză de preciput, soțul în favoarea căruia fost stipulată aceasta clauză va fi îndreptățit să procedeze la preluarea bunului ce face obiectul acestei clauze, în situația în care decesul celuilalt soț a intervenit înainte ca hotărârea de constatare sau de anulare a căsătoriei să fi rămas definitivă. În cazul în care ulterior căsătoria a fost desființată, iar soțul supraviețuitor în favoarea căruia s-a prevăzut clauza de preciput a fost de bună-credință la momentul încheierii căsătoriei, acesta va putea păstra bunul/ bunurile preluate; dacă acesta a fost de rea-credință, va avea obligația de a restitui bunul/ bunurile¹¹⁶.

8.3. EFECTELE NULITĂȚII CĂSĂTORIEI ÎN PRIVINȚA COPIILOR

Conform art. 305 alin. (1) C. civ., nulitatea căsătoriei nu va produce nici un efect în privința copiilor, care își vor păstra situația de copil din căsătorie.

---

¹¹⁴ Ibidem.

¹¹⁵ A se vedea D. Lupașcu, C. M. Crăciunescu, *Dreptul familiei, cit. supra*, p. 199- 200.

¹¹⁶ A se vedea A. G. Gavriescu, *op. cit.*, p. 103.

Potrivit art. 305 alin. (2) C. civ., în privința drepturilor și obligațiilor dintre părinți și copiii născuți sau concepuți în timpul unei căsătorii nule sau anulate, se vor aplica dispozițiile privitoare la divorț. În consecință, potrivit art. 396 alin. (1) C. civ., instanța de tutelă, odată cu pronunțarea sau constatarea nulității căsătoriei, va hotărî și cu privire la raporturile dintre părinți și copiii lor minori, respectiv exercitarea autorității părintești (art. 397 C. civ.- art. 399 C. civ.), locuința copilului (art. 400 C. civ.), drepturile părintelui separat de copil (art. 401 C. civ.), stabilirea contribuției părinților la cheltuielile de creștere, educare, învățatură și pregătire profesională a copiilor (art. 402 C. civ.).

În aprecierea cu privire la raporturile dintre părinți și copii, potrivit art. 396 C. civ., instanța va ține seama de interesul superior al copiilor, de concluziile raportului de anchetă psihosocială, precum și de învoiala părinților, dacă aceasta există. De asemenea, în conformitate cu dispozițiile art. 396 alin. (2) C. civ., coroborat cu prevederile art. 264 C. civ., ascultarea copilului care a împlinit vârsta de 10 ani este obligatorie.

În situația în care din căsătorie au rezultat mai mulți copii, instanța de judecată va hotărî privind încredințarea fiecărui copil în parte, raportat la interesele specifice ale acestora din urmă, instanța neputând dispune încredințarea tuturor copiilor unuia dintre părinți, fără ca anterior să se stabilească dacă o asemenea măsură este în interesul fiecărui copil în parte.

În ceea ce privește efectele nulității căsătoriei cu privire la relațiile patrimoniale dintre părinți și copii, aplicând art. 400 alin. (1) C. civ., în lipsa înțelegerii dintre părinți, sau dacă o asemenea înțelegere este contrară interesului superior al copilului, instanța de tutelă va stabili și locuința copilului la părintele cu care locuiește în mod statornic.

Potrivit art. 400 alin. (2) C. civ., în cazul în care până la cererea privind nulitatea/ anularea căsătoriei, copilul a locuit cu ambii părinți, instanța îi va stabili locuința la unul dintre aceștia, ținând, însă, seama de interesul superior al copilului. În mod excepțional, și doar dacă este în interesul superior al copilului, locuința acestuia poate fi stabilită la bunici sau alte rude ori persoane, cu consimțământul acestora, ori la o instituție de ocrotire [art. 400 alin. 3, teza I C. civ.]. Aceste persoane exercită supravegherea copilului și îndeplinesc toate actele obișnuite privind sănătatea, educația și învățătura sa [art. 400 alin. 3, teza a II- a]. Conform art. 401 alin. (1) C. civ., părintele separat, sau, după caz, părinții separați de copilul lor, au dreptul de a avea legături personale cu acesta.

Contribuția părinților la cheltuielile de creștere, educare și învățatură este stabilită de instanța de tutelă, potrivit art. 402 C. civ., prevederile titlului V privind obligația de întreținere aplicându-se în mod corespunzător. Prin urmare, instanța stabilește contribuția părintelui căruia nu i-a fost încredințat minorul sub forma unei cote din venitul său net.

9. BIBLIOGRAFIE

10. CONCLUZII SI PROPUNERI DE LEGE FERENDA

Analiza detaliată în cadrul Tezei, având la baza obiectivele de cercetare științifică propuse, ne prilejuiește concluzia că România beneficiază de un regim juridic al nulității căsătoriei concordantă cu reglementările internaționale din domeniu.

Intrarea în vigoare a actualului Cod civil a reprezentat pentru legiuitor un prilej important pentru a legifera noțiuni (precum căsătoria fictivă), care anterior existau doar în doctrină, precum și pentru a acoperi lacunele legislative existente în reglementarea anterioară (condiția diferențierii sexuale a viitorilor soți).

Cu toate acestea, în procesul de documentare derulat în vederea elaborării tezei de doctorat, am identificat o serie de inadvertențe legislative în cuprinsul Codului civil, și, în vederea eliminării acestora, am fundamentat o serie de propuneri *de lege ferenda*, pe care înțeleg să le exemplific, după cum urmează:

Urmare importanței semnificative a căsătoriei, precum și a consecințelor acesteia, am recomandat, *de lege ferenda*, ca vârsta minimă a viitorilor soți, pentru ca o căsătorie să fie autorizată în condițiile art. 272 alin. (2)- (5) C. civ., să fie modificată, fie la 17 ani, fie la 17 ani și 6 luni. Apreciem că experiența de viață a viitorilor soți în vârstă de 16 ani este incompatibilă cu îndeplinirea obligațiilor care decurg din căsătorie, precum și cu continuarea studiilor de către aceștia.

În prezent, potrivit art. 376 C. pen., „Încheierea unei noi căsătorii de către o persoană căsătorită se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.” [alin. (1)], iar „Persoana necăsătorită care încheie o căsătorie cu o persoană pe care o știe căsătorită se pedepsește cu închisoare de la o lună la un an sau cu amendă.”[alin. (2)]. Apreciem că *de lege ferenda*, dispozițiile art. 376 C. pen., ar trebui modificate în sensul instituirii unei amenzi în cuantum de cel puțin 50.000 lei, în mod cumulativ cu pedeapsa închisorii, precum și aplicarea acelorași sancțiuni ofițerului de stare civilă. În opinia mea, modificarea propusă poate contribui la scăderea numărului căsătoriilor bigame, sancțiunea pecuniară fiind de natură a descuraja acest fenomen.

Căsătoria reprezintă un eveniment extrem de important în viața viitorilor soți, în privința căruia, în multe cazuri, părinții viitorilor soți au încă un cuvânt greu de spus. În context, considerăm că, *de lege ferenda*, legiuitorul român ar trebui să admită anulabilitatea căsătoriei pentru motive de violență rezultate din temerea reverențiară, deoarece la încheierea căsătoriei, consimțământul viitorilor soți trebuie să nu fie supus nici unei constrângeri morale sau fizice.

Având în vedere modalitatea de formulare a prevederilor art. 278 C. civ. teza I apreciem că prin utilizarea triplei negații („căsătoria nu se încheie dacă viitorii soți nu declară că nu și-au comunicat reciproc starea sănătății lor.”) sunt încălcate dispozițiile art. 38 alin. (2) din Legea nr. 24/2000 privind

normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative. Prin urmare, *de lege ferenda*, considerăm oportună modificarea dispozițiilor menționate astfel: „căsătoria se va încheia doar dacă soții declară că și-au comunicat reciproc starea sănătății lor.”

Concluzia interpretării coroborate a dispozițiilor art. 288 alin. (2) cu cele ale alin. (1) este că ne aflăm în prezența unei duble atestări: nu pot fi martori persoanele care nu pot atesta atestarea faptului că soții și-au exprimat consimțământul potrivit art. 287 C. civ. În atare condiții, am propus legiuitorului ca, *de lege ferenda*, prevederile art. 288 alin. (2) C. civ să fie modificate astfel, „ Nu pot fi martori la încheierea căsătoriei incapabilii, precum și persoanele, care, din cauza unei deficiențe psihice sau fizice, nu sunt apte să ateste faptul că soții și-au exprimat consimțământul în condițiile art. 287 alin. (1).”

În ceea ce privește modalitatea de redactare a prevederilor art. 295 C. civ. personal, apreciez că aceasta este deficitară, întrucât concluzia ce se desprinde din cuprinsul acestor dispoziții este că, pentru a ne afla în prezența unei căsătorii fictive, viitorul soț sau viitorii soți, după caz, trebuie să fie animați, nu doar de un singur scop, ci de „alte scopuri *-mai multe scopuri* (s.n.), decât acela de a întemeia o familie“. În consecință, în cazul în care viitorul soț sau viitorii soți, după caz, au avut în vedere un singur scop, diferit de acela de întemeiere a unei familii, s-ar putea socoti că, în cauză nu sunt aplicabile prevederile art. 295 C. civ., întrucât acestea din urmă impun existența a cel puțin două scopuri. Prin urmare, în opinia mea, *de lege ferenda*, prevederile art. 295 C. civ. ar trebui să aibă următorul conținut „Căsătoria încheiată în alt scop decât acela de a întemeia o familie este lovită de nulitate absolută.“ sau „este nulă căsătoria dacă aceasta a fost încheiată când soții, sau unul dintre ei nu a avut intenția de a crea o familie.”

Raportat la modalitatea de redactare a prevederilor art. 298 alin. (1) C. civ., personal apreciez că este necesară circumstanțierea acestora, astfel încât să rezulte clar că nulitatea relativă intervine doar dacă vicierea consimțământului intervine la momentul încheierii căsătoriei. Vicierea consimțământului viitorilor soți prin raportare la un moment diferit de cel al încheierii căsătoriei nu conduce la nulitatea relativă a căsătoriei, motiv pentru care am propus legiuitorului modificarea *de lege ferenda* a prevederilor art. 298 alin. (1) C. civ., după cum urmează, „căsătoria poate fi anulată la cererea soțului al cărui consimțământ a fost viciat la momentul încheierii căsătoriei, prin eroare, dol sau prin violență.”

În vederea asigurării securității circuitului civil, care poate fi sub semnul amenințării în cazul admiterii acțiunii în constatarea nulității absolute a căsătoriei, sau a acțiunii în anulabilitatea căsătoriei, după caz, am propus ca, *de lege ferenda*, imprescriptibilitatea dreptului la acțiunea în anulare/anulabilitatea căsătoriei trebuie eliminată din dreptul nostru, soluția prevăzută în dreptul francez, respectiv edictarea unui termen de prescripție de 30 de ani, fiind preferabilă.

Nulitatea absolută a căsătoriei fictive poate fi acoperită în condițiile 295 alin. (2) C. civ., dacă până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești privind nulitatea absolută sau relativă a căsătoriei, a intervenit conviețuirea soților. Cu toate acestea, am propus ca *de lege ferenda* conviețuirea soților să

poată duce la acoperirea nulității căsătoriei fictive doar dacă nu a intervenit exclusiv ulterior inițierii litigiului privind nulitatea căsătoriei.

În ceea ce privește modalitatea de redactare a dispozițiilor art. 303 alin. (1) C. civ., apreciem că raportarea la „cazurile prevăzute la art. 272 alin. (2), (4) și (5) C. civ., fără a face referire expresă la încălcarea prevederilor art. 272 alin. (2), (4) și (5) C. civ., este eronată, în contextul în care anulabilitatea căsătoriei este generată de încălcarea acestor dispoziții, și nu de dispozițiile art. 272 alin. (2), (4) și (5) C. civ., în sine. Prin urmare, *de lege ferenda*, am propus reformularea textului art. 303 alin. (1) C. civ., după cum urmează: „anulabilitatea căsătoriei rezultată din încălcarea dispozițiilor art. 272 alin. (2), (4) și (5) se acoperă dacă, până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești, s-au obținut încuviințările și/sau autorizarea cerute de lege, după caz.” sau „În cazurile de nulitate prevăzute la art. 297 alin. (1) C. civ., anulabilitatea căsătoriei se acoperă dacă, până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești, s-au obținut încuviințările și/sau autorizarea cerute de lege, după caz .”

Potrivit art. 39 alin. (1) C. civ. , „minorul dobândește, prin căsătorie, capacitatea deplină de exercițiu.” Ca urmare a faptului că minorul se poate căsători în mod valabil doar în situații limitativ prevăzute, respectiv în condițiile prevăzute de art. 272 alin. (2)- (5) C. civ., am propus ca, *de lege ferenda*, dispozițiile art. 39 alin. (1) să fie modificate, după cum urmează: „în urma căsătoriei încheiate cu respectarea prevederilor art. 272 alin. (2)- (5) C. civ., minorul dobândește capacitatea deplină de exercițiu.”

În ceea ce privește **jurisprudența**, concluzia noastră, în urma studierii soluțiilor instanțelor de judecată, este că acestea fac aplicarea corectă a prevederilor legale, dar sub anumite aspecte, am identificat și o serie de soluții discutabile din punct de vedere logico- juridic. În acest sens, exemplificăm situația căsătoriilor încheiate de către viitorii soți minori, în condițiile art. 272 alin. (2), (4) și (5) C. civ., în privința cărora, în urma analizei noastre am observat că anumite instanțe de judecată nu se apleacă asupra analizării motivelor temeinice care stau la baza încheierii acestor căsătorii. Fără îndoială că, instituția căsătoriei minorilor pentru motive temeinice a fost concepută de către legiuitor ca o excepție la prevederile art. 272 alin. (1) C. civ., motiv pentru care o astfel de căsătorie se impune a fi autorizată cu prudență și cu stricta aplicare a prevederilor legale.

Pe de altă parte, astfel cum, cu ușurință, rezultă din conținutul tezei, în **doctrină** există o serie de interpretări diferite cu privire la anumite reglementări, interpretări ce au la baza inadvertențe din legislație.

Apreciez că teza de doctorat propusă poate reprezenta un **instrument** util pentru cei care își propun să studieze și să aprofundeze legislația internă privind cauzele de nulitate a căsătoriei, adresându-se atât studenților, masteranzilor, și doctoranzilor, dar și deopotrivă, practicienilor dreptului.

